

नेकपा विभाजनतर्फ, ओलीलाई कारबाही गर्ने निर्णय

चौतर्फी घेराबन्दीमा परेपछि प्रतिनिधिसभा विघटनको निर्णय गर्न बाध्य भएको ओलीपक्षीय नेताहरूको जिकिर

■ बिन्नु सुवेदी (काठमाडौं)

नेकपा स्थायी कमिटीका बहुमत सदस्यले अध्यक्ष तथा प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीलाई अनुशासनको कारवाही गर्ने निर्णय गरेसँगै साढे दुई वर्षअघि एकीकृत भएको पार्टीको विभाजन निश्चित भएको छ ।

सर्विधानमा नभएको अधिकार प्रयोग गर्दै प्रधानमन्त्री ओलीले प्रतिनिधिसभा विघटन गरी मध्यावधि चुनावको सिफारिस गरेपछि ३० महिनामै एकता भंग हुने चरणमा पुगेको हो ।

आउँदा मालबार बस्ने केन्द्रीय कमिटी बैठकबाट आलोलाई पार्टीको साधारण सदस्यसमेत नरहने गरी अनुशासनको कारवाही गर्ने तयारी नेकपाका बहुमत सदस्यको छ । आइतबार बसेको स्थायी कमिटी बैठकले उनलाई कस्तो कारवाही गर्ने भन्नेमा टुंगो गरेन । नेकपाको अन्तरिम विधानको धारा ५७ (क) मा पार्टी अनुशासन उल्लंघन गरेको पार्टी सदस्यता तथा सांगठनिक सदस्यबाटै निष्कासन गर्न सकिने व्यवस्था छ ।

स्थायी कर्मटी बैठकले प्रतिनिधिसभा भग गन ओलोकाम
कदम असैवैधानिक, अलोकतान्त्रिक, निरंकुश, पञ्चगामी र
राजनीतिक जनाश एवम् जनभावनावादीपरीकरो खेच्छुचारिणी
कदमका रूपमा यादश्व गरेको छ। बैठकले प्रतिनिधिसभा
विघटनको सिफारिसप्रति विरोध एवं भत्सना गर्दै यसले नेपाली
जनताको बलिदानपूर्ण संघर्षद्वारा प्राप्त राजनीतिक परिवर्तन
तथा उपलब्धिमाथि नागो प्रहार गरेको टिप्पणी गरेको छ।
बैठकविघटन प्रवृत्ता नारायणकाजी श्रेष्ठले भने, संविधानतः
संविधानको रक्षा गर्ने जिम्मेवारीमा समेत रहनुभएका
सरमाननीय राष्ट्रपतिज्यूबाट यो असैवैधानिक कदमलाई स्वीकार
गर्नुपर्ने पनि गम्भीर रूपमा अपरिजित छ। स्थायी कर्मटी
बैठकले संविधान र लोकतन्त्र पक्षधर शांतिहरूका लागि यो

कदम स्वीकार्य हुन नसक्ने ठहर गर्दै ओलीको कदमको राजनीतिक रूपमा कडा प्रतिवाद गर्दै कानुनी उपचार खोज्ने निर्णयसमेत गरेको छ ।

प्रधानमंत्री ओलीकीषीय नेताहरू भने चौतर्फी घराबन्दीमा परेपछि यस्तो निर्णय गर्न वाध्य भएको जिकिर गर्छन् । स्थायी सदन कमिटी सदस्य प्रदीप ज्ञवालीले प्रधानमन्त्रीले पार्टी र सरकारको नेतृत्व हस्तान्तरण, पार्टी एकतालागायत सारा विकल्प दिँदा पनि ओलीको यत्नले लत्याएपछि, प्रतिनिधिसभा विघटनको सिफारिस गर्नपरेको बताए ।

नकाषा अथ जट्ट उदयन समन्ते निचांड द्युतिकाच्छ । प्रधानमन्त्री ओलीले गढ वैशाख ८ गे दल त्यागसम्पन्न अध्यादेशे त्याग्यथापन्न नैकपाभिन्नको विवाद तात्तमसा एको ओली यथो वैशाखमे बहुमत सचिवालय तर उदयन आफूले प्रधानमन्त्री ओलीको राजीनमा मागेका छि । तर उदयन आफूले १८ र सरकारमा रहेको देखी आएको भूमिका सच्याउने भनेर अत्मापालीनमा गरेपछि विवाद सामसम भएको थियो । तर अध्यादेश प्रकरणपछि नै त्यही कोटीरी सदरथरुले वैठेकोको माग पदै पत्र लेखेकोको स्थानी पत्रलाई सम्वोधन गर असार १० गते स्थानी कोटीरी वैठेऊ सुरू भयो । असार १४ मा जननेता मदन भण्डारीको स्मृतिस्वभावा ओलीले आफुलाई भारतीय हुसामा आफूने पदका नेताहरूले प्रधानमन्त्रीवाट हटाउन लागेको अभिव्यक्ति दिपिपछि पार्टीभिन्नेवाट उनको कुरा परे हल्लियो । पछि नैकपाभिन्न कार्यदल बनाएर सहर्मातेको कोसिस भयो । उक्त प्रयासअनुसार गर ववो २६ मा मन्त्रिपरिषद पुनर्गठनलगायतमा मन्त्रि नले जेते सहमत भयो । तर ववो २६ मा स्थानी कोटीरीले गरेको निर्णय ओलीले उल्लेखन गर्दै वगएपछि नैकपाफाँर दमाल उदयन भएको थियो । यसपार्ताको विवादमा वार कि पार गर्ने ववो पक्षको तयारीका कारण कानून वटै तिहाइ जनमत पाएको नैकपा मात्रै होइन, साधनले नै स्थानीरी गरेको थियो

दाहालतिर नेपाल-खनाल,
ओलीतिर थापा

● ● ●

प्रतिनिधिसभा विघटनपछि
ओलीले दाहाललाई भने, 'अब जे
भयो भयो, मिलेर निर्वाचनमा जाऔं,
जितेर आऔं ।'

राजनीतिक व्यवस्थासमेत धरमरमा परेको हो ।

आला र दहावाजण्या बंदूक एकेका द्वंद्व पर्याय भागवतझडीका
लागि मात्र हो, यो लयनेवना अस्त्रच भन्ने दोस्रो तहका
नेताहरूको दलिलसमेत यसपाली अस्त्रयजस्त्र भैएको छ
सैद्धान्तिक रूपमा भन्दा पनि अंगगणधीय आक्रमामा मिलेको
नेकपाको विवाद कहिल्यै सैद्धान्तिक धरातलमा उभिएर भएन ।
नेकपाको पटक त सैवाचल्य डेढको बोलुनेति क नबोलाउने
विषयलाई नै नेताहरूले प्रतिष्ठाको लडाईं बनाएका थिए ।
सैवाचल्यलाई बैद्यका लागि सहमतिमा भोग गर्न ओलीलाई
प्रायदेखि आरोग्य-प्रायःरोगी प्रतिवेदन र पत्राचारले नेकपालाई
निर्वाजनजनित डोयाएकाे हो । प्रधानमन्त्री ओलीको पक्षमा
पाटीपक्ष अलमल रहेकाले फूटको घेरेप्या ओली स्थल्ये नै
गर्नुपर्ने अवस्था छ । त्यसका लागि केन्द्रीय कमीटी या संसदीय
गठन ३० प्रतिशत मात्रै भए पनि सब त्याग गर्न सक्ने

प्रावधानसहितको अध्यादेश राष्ट्रपति कार्यालय शीतल निवासमा तयारी अवस्थामा छ। त्यो अध्यादेश त्याउन प्रधानमन्त्री ओलीले केन्द्रीय कमिटीले मंगलबार रातै कारवाही कुर्छन् कि नद्विन्दन्, अझै ढुंगो लागिस्केको छैन। ओलीले सोमबार विधेयट प्रतिलागिस्सभाका आफूनिक्कट सांसदहरुसहितको बैठक बोलाएका छन्।

ओलीसँग पार्टीमा सम्पर्कद्वारा आएर प्रतिनिधिसभा विधनको प्रस्ताव फाँटि गर्न सकेको विकल्प पनि थियो। राष्ट्रपति उनले फिर्ता नगरी राष्ट्रपतित्वबाट अनुमति नगरए। राष्ट्रपति कार्यालयले प्रतिनिधिसभा विघटनको पुर संसद सचिवालयमा पठाएर तत्समै नै भद्रबक्केको छ। प्रतिनिधिसभा विघटन भएको सूचना राष्ट्रपति कार्यालयबाट सार्वजनिक भइसकेपछि अर्को अर्थ अर्थ दाहालसँग भएको भन्ना ओलीले भनका थिए, 'अब जे भयो भयो, मिलेर निर्वाचनमा जाऔं, जितेर आऔं।' यथार्थमा शान्तिवा दाहाललायतका नेताहरूलाई उनीहरूका लागिमा पुगेर भेटेपछि प्रधानमन्त्री ओलीले सत्ता जोगाउनका कारण संसद विघटनबाहेक अर्को विकल्प नदेखेको आफ्ना निकटस्थहरूलाई बताएका थिए। त्यसैले उनले राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीसँग शान्तिवा रैत नै परामर्श गरेर आइतबार बिहानै आक्रमक मन्त्रिपरिषद बैठक डाकेका थिए। २१ मिनेट बढेको बैठकमा मन्त्रिपरिषद सत्यस्थलको कुरामासे नगसी ओली संसद विघटनको सिफारिस गर्ने आफ्नो निर्णय सुनाएर बाहिरिएका थिए। दाहालले स्वामी कमिटी बैठकमा ओलीको कदमले मुलुकलाई फेरि प्रतिगमनतिर धकेलने खोजेको टिप्पणी गरेको छन।

दाहालतिर नेपाल-खनाल, ओलीतिर थापा
नेकपाभिन्न एकीकृत हुनुअघि तत्कालीन एमालेमा केपी शर्मा
ओली र माधव नेपालका दुइटै धार थिए । मुख्य दुई धार भए

पनि फलनना खनाल व वामदेव गौतमको पनि स-सानो समूह
 र थियो। त्यस्तै तत्कालीन माओवादी केन्द्रमा पुष्पकमल दाहाल
 र गणेशदाश थापाको समूह थियो। पार्टी एताका भएर नेपा
 वनेपछि केही नेता एकत्रको पार्टीका धारमा घुलमिल हुन
 थाले। सुरुमा ओली र पौडेलओलीद्वीको हात मिल्यो। नेपाल
 समूह एको थियो। ओली र दाहालको खटपटपछि दाहाल
 समूह नेपालसँग नजिकियो। गृहमन्त्रीसमेत रहेका थापा
 ओलीसँग निकट भए। अहिले पार्टी कार्य विभाजनको
 दिशामा जाँदा पूर्वमाले र पूर्वमाओवादी समूहीभ्रमसेत फुट
 आएको देखिएको छ।

अहिले दाहाल र नेपाल समूह ओलीविरुद्ध उभिएका छन् । पूर्वएमालेमा रहेका नेपाल समूहका नेताहरू दाहालसँग मिलेका छन् । यता ओली समूहलाई थापाको साथ छ । दाहालनिकट नेता मानिने उद्योगमन्त्रीसमेत रहेका लेखराज भट्ट ओलीसँगै बसेका छन् । थापा समूहका प्रकाश भुसाल, देव गुरुङलागायतका नेता भने दाहाल-नेपाल कित्तामा उभिएका छन् ।

माआवादी धारमा टापबहादुर रायमाझी, हारबाल गजुरेल, माण थालमायातका केही नेता आइतकार स्थानी कमिटी घेरामा उपस्थित भएनन् । उनैहरू कन कितामा उभने स्पष्ट भइसकेको छैन । गौतम चर्मको चर्को विरोध गरेका उपाध्यक्ष वामदेव गौतम पनि स्थानी कमिटी घेरामा गएनन् । उनले दुई दिनअघि आफू कन कितामा नलाग्ने र पार्टी एकातका लागि भूमिका खेल्ने बताएका थिए । ओलीले प्रतिनिधिसभा विघटन गरेपछि भने उनले गणतन्त्रको विरुद्ध निष्पण भनी आपत्ति जनाउँदै वक्तव्य जारी गरेको छन ।

संविधान निर्माणपछिको पहिलो प्रतिनिधिसभा चुनावले आधार तयार पारेको पार्टी एकता ३० महिनामै भंग हुने चरणमा पुगेको हो ।

ओलीविरुद्ध ९० सांसदको अविश्वास

काठमाडौँ (कास) प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले प्रतिनिधिसभा विघटनको सिफारिस गर्ने निर्णय गरेपछि पुष्पकमल दाहाल र माधव नेपाल समूहले संसद संचिवालयमा अविश्रवासको प्रस्ताव दर्ता गराएका थिए। भावी प्रधानमन्त्रीका रूपमा अख्यक्ष दाहाललाई प्रस्ताव गर्दै ९० जना सांसदको प्रस्तावक विहान साढे १० बजे प्रतिनिधिसभाको कार्यव्यवस्था शाखामा दर्ता भएको थियो।

आली प्रतानांथसभा अधिवेशनसम्मको योजनामा अधिवेशन सक्छन् भन्ने सुईको पाएपछि दहाल-नेपाल समूहका नेताहरूले यसअघि नै अविश्ववासको प्रस्ताव तयार गरेका थिए। सबैघाँकसि परिषदसम्बन्धी अध्यादेश जारी भएपछि, त्यसको खारेजीका लागि भन्दै यसअघि ८२ संसदीयको हस्ताक्षर प्राप्तपुनिकार्यो लीएको थियो। अहिले अविश्ववासको प्रस्तावमा मन्त्रीहरूको नाम समेटेर पठाइएको थियो। दहाल-नेपाल समूहले पस गरेको अविश्ववास प्रस्तावमा प्रधानमन्त्री ओलीले राष्ट्र र जनतासामु आइपुगे नै पति चुनौती र समस्यालाई लोकतांत्रिक मान्यता र संस्थागत प्रणालीअनुरूप छलफल गरी सामूहिक विवेक र सामर्थ्यद्वारा किनारा लगाउँदै जनताको विश्वास बर्भोसा अऊ वलियो बनाउनु सरकारको कर्तव्य हुत्यो,' प्रस्तावमा छ, 'धेरै लामो समययपछिचत आर्मानविचनबाट बहुमत प्राप्त सरकारलाई देश र जनताको सर्वोपरि हितमा सदुपयोग गर्नुपर्ने दलीपक्षका साथ लानुपर्ने समयको अवश्यकता र जनताको मागअनुरूप हमानदारीसाथ काम गर्नुपर्ने थियो तर त्यसतर्फ सम्माननीय प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली संबेदनशील र गम्भीर देखिनभएन ।'

अलोल प्रदानमन्त्रो पदको गोरामा
प्रतिष्ठापन अमिता कतिपय कार्य
र व्यवहारगत जनताबाट व्यापार
मणिको अलोचना र टिप्पणीको
स्थान निरएको उल्लेख छ । राष्ट्रको
समृद्धि र हितका लागि खैरो राष्ट्रिय
स्रोत र साधनको सदुपयोग हुनुपर्नेमा
भन्नु दुवैपक्षी भएको उल्लेख छ ।
भट्टाचार्यका तथ्ययुक्त किसिमले
सार्वजनिक भएका कतिपय घटनामा
छाननिष्ठ र कारवाही नभई
दण्डहीनताले प्रश्रय पाएको र
आरोपितलाई संरक्षण गरेको देखियो ।
प्रस्तावमा छ, 'कानुनविपरित कार्य
गर्ने कतिपय मानिसहरूले उन्मुक्ति
पाएको देखियो' ।

प्रस्तावमा भुराजनीतिक अर्थव्यस्तिका समवेदनीशोलतामाथि पनि प्रश्न उठाएको छ । नेपाल राजस्ती अत्यन्त समवेदनीशोल भुराजनीतिक अर्थव्यस्ति भएको भएले स्वतन्त्र पराप्रु नीति अवलम्वन गदै सवै देशहरूमा समुक्त सम्वन्ध कायम गर्ने तर केसुकै राजनीतिक वा नैतिक आवद्धताम रहने वा रहेको अर्थ लानाने कुनै पनि प्रकारको कामधुरा नभने नेपालको हितमा रहेको स्पष्ट छ, प्रस्तावमा छ, तर सरकारका र्कनर्तय काम र व्यवहार तत्अनुकुल नभई विवादाम्पद हुन गए । त्यसले देशका लागि अपसर्जिलो अवस्था सिर्जना गरेको छ । सविधानअनुसार ओलीमाथि सम्वद्धको पत्र भन्ने अविशवासको प्रस्ताव प्रतिनिधिसभामाको आवश्यक अविशवासको प्रस्तावमा गोरका थिए । 'वर्तमान केपी शर्मा ओलीलाई प नेपालको सिंवाधानको धारा ५७धारा (५) बमोजिम पदका लागि माननीय दाहाल 'प्रचण्ड' लाई गोरका छौं,' अविशवास विवरणमा उल्लेख छ ।

प्रस्ताव दर्ता गर्नेहरू

पुष्पकमल दाहाल (पचुड),
फलनाथ खनाल, माधवकुमार
नेपाल, सुदन किराती,
शिवकुमार मण्डल, हेमकुमार
राई, रामकुमारी चौधरी,
अमनलाल मोदी, सुशेकुमार
राई, सुरेशचन्द्र दास, चांदतारा
कुमारी, दिल कुमारी, बोधमाया
यादव, मान्छाप्रसाद यादव,
धर्मशाला चापागाईं, इन्दुकुमारी
शर्मा, गौरीशंकर चौधरी,
हरिबोल गजुल, हितवहादुर
तामाङ, पम्फा भुसाल, शशि
श्रेष्ठ, श्यामकुमार श्रेष्ठ,
अन्जना विशंखे, गंगावहादुर
तामाङ, देवप्रसाद गुरुङ, वेवेन्द्र
पौडेल, यशोदा गुरुङ सुवेदी,
हरिराज अथिकारी, अमृता थापा,
चूडामणि खड्का, दुर्गाकुमारी
विश्वकर्मा, कमला रोका,
टेकबहादुर बस्नेत, रंपनाम पुन,
रामेश्वर राय यादव, प्रभु साह,
शक्तिबहादुर बस्नेत, सत्य
पहाडी, कृष्णबहादुर महारा,
सुरेन्द्रकुमार कार्की,
गिरिराजमणि पोखरेल, विना
मार, छस्कबहादुर लामा,
राजबहादुर बुढाथेरी,
पार्वतीकुमारी विशंखे,
दुर्गाबहादुर रावत, ध्रुवकुमार
शाही, जनार्दन शर्मा, जयप्रिय
घर्ती, रेखा शर्मा, पुष्पकुमारी
सुवेदी, ओनसरी घर्ती,
सन्तकुमार थारू, मधेश्वरजंग
गहतराज, राजेन्द्रबहादुर महत,
कर्णपणि खनाल, जीवनराम
श्रेष्ठ, गणेशकुमार पहाडी,
सरला यादव, पुष्पा कु कर्ण
कायस्थ, कृष्णलाल महर्जन,
नारायणप्रसाद खतिवडा,
कृष्णभक्त पोखरेल, शंकरबहादुर
तामाङ, यागादेवी न्यौपाने,
विशेष खतिवडा, रामकुमारी
झाँकी, कल्याणीकुमारी खड्का,
यशराज सुनुवार, समिना हुसैन,
जयकुमार राई, मेटमणि चौधरी,
हिराचन्द्र देवी, लक्ष्मीकुमारी
चौधरी, भवानीप्रसाद खापुङ,
रूपदेवबहादुर रावल, यजवहादुर
भाण्टी, निरादेवी जैरू,
दीपकप्रकाश भट्ट, कलिला
खातुन, सोमप्रसाद पाण्डेय,
लालबाबु पाण्डेय, विनादेवी
बुढाथेरी, भीमबहादुर रावल,
मुकुन्द न्यौपाने, पवित्रा निरौला
(खरेन), गंगा चौधरी (सतगौवा),
गोकर्ण विष्ट, सुरेन्द्रप्रसाद पाण्डे
र भैरवबहादुर सिंह ।

सजर्ना गरेको छ ।' उनीहरूले
संविधानअनुसार प्रधानमन्त्री
ओलीमाथि सम्बन्धी विवास छैन
भनेर अविश्वासको प्रस्ताव दर्ता गर्न
प्रतिनिधिसभाको आवश्यकता रहेको
अविश्वासको प्रस्तावमा उल्लेख
गरेका थिए । 'वर्तमान प्रधानमन्त्री
केपी शर्मा ओलीलाई पदमुक्त गरी
नेपालको संविधानको धारा १०० को
उपधारा (१) बमोजिम प्रधानमन्त्री
पदका लागि मनीमोनी पुष्पकमल
दाहाल 'प्रचण्ड' लाई प्रस्तावित
गरेको छौं, अविश्वास प्रस्तावको
विवरणमा उल्लेख छ ।

सो मौसममा काठमाडौंमा धर्ना वसेका किसानका दुःख हामीले सहरको आँखाबाट अहिले देखेका छौं तर तिनका दुःख सधैं अनगिन्ती थिए । तिनले उब्जानीको सतर्ती प्रतिरोधसम्म कर तिरको इतिहास छ । सयौं वर्षअघि मुलुक एकीकरणको बोझ पनि ग्रहणो करमाफत तिनले उठाएका हुन् ।

धरे देशमा किसान यसरी नै पीडामा छन् । तर, तिनलाई समृद्ध बनाउने मुख्य बाटो भने लगभग एउटै छ । प्रविधि (उन्नत बीउ, मल र तिक्त) को प्रयोग गरेर कृषि उत्पादन बढाउने, ती उत्पादनलाई विगो सम्पत्ति बनाउने कृषिमा आधारित उद्योग बनाउने, किसानहरूका बस्तीका छेउछाउ उनीहरूका उत्पादनका लागि विगो बजार सिर्जना गर्ने । त्यसबाहेक सकेसम्म थोरै मान्छे गाउँमा किसान भएर बस्नु भन्ने लक्ष्य राख्ने ताकि कृषिबाट हुने प्रतिव्यक्ति आय बढोस् र यो लक्ष्य हासिल गर्ने सहरमा धेरै रोजगारी सिर्जना गरेर गाउँका ब्यक्तिलाई सहरमा तान्ने । बेलायत, अमेरिका, पश्चिम युरोप, चीन लगायतको विकासको कथा यही हो । अर्थात्, आज काठमाडौँमा रोडरहेका किसानलाई तिनको पैसा तिरिँर घर पछाए पनि तिनको दुखको दीर्घकालीन समाधानका लागि उनीहरूलाई जरुरत पर्ने सहूलियतपूर्ण ऋण र उत्पादनको बजारको व्यवस्था, प्रविधिको व्यापक प्रयोग र अन्तर्गतका उद्योगको विकास नगरी हुँदैन ।

समाज परिवर्तन कसरी हुन्छ ? कसरी यशो-हजारो वर्षदेखि पछि, परेको समुदाय अघि बढ्न सक्छ ? यसको राजनीतिक र सामाजिक पक्षबारे नेपालमा छैरै छलफल हुन्छ । राणा, पञ्चायत वा बहुदलजस्तो शासकीय व्यवस्था नै यसका कारण हुन सकि, हाम्रो जातमातका आधारित समाज व्यवस्था यसको कारण हो कि जस्ता प्रश्नहरूमा हामीले अर्थकांक्षे छलफल केन्द्रित गरेका हुन्छौं । वाहिर हामीले सुन्ने, पत्राहरुमा आउने बहसहरू पनि राजनीतिकेन्द्रित हुन्छन् । राजनीति केन्द्रमा भएकाहरूले यस्तो हुनु अत्याभाबिक पनि हैन, तर भित्रबाट नेपालमा शासक, अर्थशास्त्री तथा नेताहरूको एक समूहले आर्थिक मुद्दालाई समाज परिवर्तनको कारकका रूपमा लिएको पनि लामो समय भएको छ र उसले गरेका विभिन्न नीतिगत प्रयोगहरूको आयु पनि लामो भएको छ । ती प्रयोगले किसान, साना-झुपनीहरूको हकहितमा राम्रो अनुगमन भएका ग्रामीण सहकारी तथा लघुवित्त कम्पनीहरूले राम्रो योगदान गर्ने सन्के देखाएका छन् ।

वित्तमा किसानको पहुँच बढाउनुपर्छ भन्नुको अर्थ गाउँघरमा शाखा खोल्नु र त्यहाँबाट वचत संकलन गर्नु मात्र हैन कि, विपन्न, धितो राख्न नसकेको, पहिला कसैले ऋण नदिने समूहले ऋण पाउन सक्नु भन्ने हो। गएको काँतिक महिनासम्मको तथ्यांकअनुसार, लगभग अर्धतन्त्रकै जाँचो आकारको कुल वचत भएका वाणिज्य बैक्हरूमा जम्मा ११ लाख व्यक्तिले ऋण खाता खोलेका छन्। जवकि तिनैहरूको कुल पोर्चालीको पचि भागको एक भाग पोर्चालीको भएका लघुवित्तहरूमा २८ लाख व्यक्तिका ऋण खाता छन्। त्यसैले गरिवी निवारणमा वाणिज्य बैक्हरूको भन्दा यी साना वित्तीय संस्थाहरूको ठूलो योगदान छ।

यसको अर्थ वाणिज्य बैकहरूको आलोचना गर्नुपर्छ भन्ने हैन । विसं २०३४ मा मात्र पञ्चवर्षी जिल्लामा पुगेका वाणिज्य बैकहरूको ऐतिहासिक रूपमै सीमितता भन्ने बर्णनको स्थिति । तिनको मुल्यांकन मुलुकभित्रको वाणिज्य वृद्धि वा उद्योग प्रवर्द्धनमा योगदानलाई प्रमुख मानेर गर्नुपर्छ । सम्भवतः तिनको ध्यान एकाँकित वाणिज्य तथा ठूला उद्योगको प्रवर्द्धनमा हुनु नराम्रो पनि हैन । यसैले एकतिर उनीहरू आफ्नो लक्ष्यमा स्तब्धन भएर लाग्नु तर विपन्नताग्रित पनि जिम्मेवारी निर्वाह गर्नु भनेर केही निश्चित रकम सरकारले तोकेको क्षेत्रमा लागानी गर्न लगाउनु विसं २०३१ मा साना क्षेत्रमा पाँच प्रतिशत ऋण दिने पर्ने नियम ल्याइयो । एक वा अर्को रूपमा त्यही नीतिको निरन्तरता अहिले पनि देखिन्छ ।

विर्स २०१० को दशकमा पहाडबाट चितवन भर्नुभएका मेरा बाको सम्भन्धामा त्यस बेलाको चितवनको उब्जाउ अहिलेको भन्दा लगभग चार गुणा कम थियो। अहिले पनि पानीपती जमिनको उब्जाउ संसारको कमजोरमध्येको एक होला।

हामीले प्रविधिको प्रयोग गरेका छैनौं, सिँचाइको अवस्था कमजोर छ, चितवनसका वीउरहरू प्रयोग गरिंदैनन्। त्यो बेला त भन्ने गरिंदैनथ्यो। चितवनको त्यो बेलाको उपलब्धिभित्र एक सहकारीहरूको स्थापना हुनु थियो। विर्स २०१५ मा चितवनबाट सासद निर्वाचित खानासिंह गुरुङले त्यसअघि २०१३ जेठ २० गते चितवनको शारदानगरमा मुनुक्को पहिलो कृषि सहकारी खोलेका थिए, जसको उद्देश्य किसानहरूलाई सजिलोसँग कृषि विन पाउने अवस्था सिर्जना गर्नु थियो। यिनै सहकारीहरू विस्तारै सहकारी वैकमा परिणत भए र विर्स २०२४ मा उक्त वैकलाई कृषि विकास बैंक बनाइयो।

कापूत नै मुलुकाको प्रमुख व्यापारोत्तम भएको र देशभर किसानकिसान भएको त्यो बेला मुलुकाको लिनुपर्ने उत्तम बाटो के थियो होला ? त्यस बेलाको संसारको सबैभन्दा सफल मोनोपल्मध्ये एक अमेरिकाको टेनेसी प्याली अपोर्गरीले अमेरिकाका पिछ्छिएका दक्षिणी राज्यहरूमा बजारका बाँध, सडक र तिनतले आक्रणण गरेका उद्योगको कथा थियो । भारतले त्यसैबाट प्रभावित भएर दामोदर प्याली कर्पोरेसन सुरु गरेको थियो । अमेरिकाका उत्तम कार्यक्रमको असर निकै राम्रो

उद्यमीहरू मुलुकलाई सामन्तवादबाट पुँजीवादतिर
लैजाने औजार हुन्, तिनलाई नयाँ सामन्त बनेर
किसानको पसिना खाने छुट छैन ।

परको थियो । उदाहरणका लागि, कार्यक्रम सुरु हुनुअघि लगभग पचासी प्रति जनता कृषिमा आश्रित रहेका उक्त ठाउँमा कार्यक्रमपछि, बीस प्रतिशतभन्दा जनता कृषिमा आश्रित भए ।

तेनेसी म्याली अथोरिटीले सिकाएको मुख्य शिक्षा के थियो ? किसान सिंचाइ, बीउ र उद्योगलाई सक्ती विजुली दिएमा उत्पादन बढी गर्छन् र गाढे ती मान्छेहरूलाई चिनीदिल्लन् र यसरी सिर्जित सिमर्जनी कोशको नाफा बढेको छ। मान्छेहरूलाई ती उद्योगमा रोजगारी सिर्जना हल्छ र कृषिमा लाग्ने मकम हुदै जान्छन् तर उन्नत प्रविधिको प्रयोगले कृषिको कूल उत्पादन भने बढेको छ। विसं १९९४ देखि वसि सं २०३० सम्म आफू नीति-निर्माता भएर सहे हो भने ताइवान पाउने सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण विकासको गण्डलाइन त्यही हुन्छ। चितवनको राप्ती दून आयोजनाको अर्कै धेरै अग्रगण्य र विषलेषण पढाईदेन तर त्यसको एकीकृत विकास योजना अहिले पनि सिम्लालाग्न छ। पहिले किसानलाई जग्गा हनुपर्छ, पानी नजम्ने तर खेतीपाती हुने कूलोकोसो सोच्नु कम्बलदैन हनुपर्छ, भन्नुपर्छ सोचाई थियो। दोग्गो, वीउजिवनका लागि किसानको कृषि चाहिँन सक्छ, त्यो उपत्यका हनुपर्छ भन्ने थियो। तैयो, अमलेखानजस्तो आइपुगोको रेललाई अलिकति जोदा तात्यो भने पूर्वी चितवनसम्म जोड्नु खेतियोग्य बगरतपुग्दैछ हैटौडा जोगेन ५८ किलोमिटरको सडक बनाएर खेतीपाती गाउँलाई हैटौडा, काठमाडौं, वीरगन्ज र भारतसम्म जोड्नु सक्ने भन्थे। चौकमा आधारित उद्योग काठमाडौं खोल्न सकियोस भनेर एकारि तरिबुली देवीघाट विजुली बनाएर चितवन ल्याउने योजना थियो भने, अर्कोतिर चितवनमा ठूलो जग्गाको ज्टाचाहिँ उद्योग गर्नु हल्छलाई माग दिने योजना थियो। सबै योजनाका अनुसार भएनन्, कहिल्यै कुनै उद्योग चलाउने योजना भएकैआहरूले तर ठूलोडला जग्गाको ज्टा ओगेर र सम्भवतः उहिल्यै सरोकार लागुपर्ने ती जग्गा अहिलेसम्म तिनका सन्तानले वेचेर खाँदै छन् । र पनि अन्य कतिपय कुरा गर्दै । रामपुरमा कृषि क्याम्पस बाल्यो, जसले कृषकहरूलाई प्राविधिक सहयोग गर्ने र प्रविधिको जागरुक हुने खुलावर बनायो। अहिले पनि चितवन विधि कृषि तथा कृषिमा आधारित उद्योग र पर्यटनको भरमा चलिहेको छ।

सात सालपछिका विकास योजनाहरूमा किसानलाई मतलब नगरेको
के हुन्थ्यो ? लामो समयसम्म किसान जति दबाए पनि चुपचाप सहने वर्ग
थियो । मूलकभित्र नेपाली कांग्रेसको भूमिका मूढमा आधारित आन्दोलनलगा

भीमदत्त पन्त र केआइ सिंहहरूको विद्रोह र मुलुकव्यापिक विभिन्न परिस्थितिले किसानलाई उपेक्षित राख्दा त्यसको मुख्य तिनुपैतन भन्ने भावना विस २०१० तिर आउँदा फैरियो। उदाहरणका लागि, छिमेकी चीनमा पहिले मंगोलहरूको शासन किसानहरूले विद्रोह गरेपछि, मिड वंशको उदयसँगै किसानको थियो र माओले पनि किसानको नेतृत्वमा शासन परिवर्तन गराएका थिए। किसानहरूका कान्तिमा माध्यम हुन सक्छन् भन्ने उदाहरण उत्तरमा आइसकेको थियो।

तर कर उठाउने क्षमता नभएको त्यस वेलाको कमजोर सरकारले के गर्न सक्थ्यो ? एक अर्धमा सामन्ती युगको नेपाल भन्नु नै माथि ठूला जमिनदार र तल सामान्य जनताको बीचमा बलाढ्यको कमजोरको व्यवस्था नथियो । त्यो वेलासम्म किसानलाई कर लगाएर सरकारी जागिर र जमिनदार पोस्ने चलन थियो भने, अब त्यसको दृष्टावक उल्टो किसानलाई समृद्ध बनाएर अधि वृद्ध नैकिसानलाई कर लगाएर किसानका आयोजनामा लागानी गर्नुपर्ने हुन्थ्यो । त्यो क्षमता सरकारमा थिएन । हल्ले वेला राणा सरकार नै कमजोर भैसकेको थियो । सुर्पेशशाहेश्वरका त्यस वेलाका केही वक्तव्यमा राणा शासनको जबर चोरलाई लिएर १०४ वर्षको राणा शासनलाई १०४ दिनको आन्दोलनले ढाक्यो भनेर व्यर्थ गरिएको पनि पाइन्छ ।

यसैन साहकाराणां कृपायां सोता, किसानानां सुखदुःखा साथा अकां किसानार गार्गलें साहकारान नै हनु तया गाउँमा आधारीन सङ्गठन हिक्काले नै गाउँलेलांला औपचारिक रूपमा विरामा पहुँचि न्ना अद्वन्तु भन्ने सोचाव हिक्काले भुक्कां थियां। विसं २०२१ को भूमिसुधार कार्यक्रम सुरु गर्दाताका नीति-निर्माताहरूलाई कृषकांको वचत पतिहाल्लि गनुं र उनैहरूलाई जाँसिमा साभंदारी गराउनु लगायतको उपादेयता हाहा थियां। असां त्यस बेला अस्तिवायं वचत सुरु गरिकां थियां, जसलाई विसं २०३३ मा साभां सहकारी संस्थांको बीउपुंजीका रूपमा प्रयोग गरियां। साभां अन्तःतंगत्या अस्फल प्रयोग सिद्ध थियां। तर यसको अस्फलतका पछाँडें व्यस्यपानको कडाजारी थियां, अन्तर्निहत आर्थिक सिद्धान्त थिएन। किसानालाई ऋण पल्लें कर्जो जाँहिन्छ, र यसका लागि वचत र ऋण प्रचालन करो ह्द्वै विधिष्ट सस्थां चाहिन्छ भन्ने सोचाव नै रीहरेयो।

धनुषा र तुवाकोटमा विसं २०३२ मा सुरु गरिएको साना किसान विकास आয়োजना, विसं २०३९ मा सरकारले थियोमा भन्दा आয়োजनामा आभासित भएकाले सुरु हुन सुरु गरेको सघन थपेका कार्यक्रम तथा अग्रुवा बनेहरूको अनुभूतिको विसं २०४६ मा आइपुग्दा हालीलाई ग्रामीण किसानहरूलाई लक्षित हुने वैकल्पिक चाहिन्छन् भने महसुस भैसकेको थियो । ग्रामीण स्वावलम्बन कोषको प्रयोग गरेर ग्रामीण विकास बनेहरूका साथै विकास क्षेत्रमा खोल्ने काम बहुदलपक्षीय आजीवन लघुवित्त संस्थाका शाखाहरू रूट गतिमा खुलेका छन् अनि वाणिज्य बैंक र लघुवित्त कम्पनीका शाखाहरू वरावरजस्तो छन् भने, माथि भनेनै लघुवित्त कम्पनीहरूले वाणिज्य बैंकले भन्दा दुई गुणा बढी ऋणीलाई ऋण दिएका छन् । एकपटक महिना वाणिज्य बैंकले प्रमुख कार्यकारीहरूको एक सानो रिट्रिटमा ल्यासेले एक प्रमुख कार्यकारी अधिकतले यस लेखकलाई भनेका थिए, 'यस राजनीति र

गाउँमा धेरै भिजेकाले लघुवित्तका सीईओहरूलाई अरूलाई भन्दा सजिलो हुन्छ।'

किसान ऋण लिन इच्छुक हन्हुन् कि हूँदैन भन्ने प्रश्न पनि छ । सम्भवतः ऋणको कहर बुझेका किसानहरू जग्गा धितोमा राखेर ऋण लिन त्यति इच्छुक हुँदैनथे र जग्गावाहक उनीहरूसँग अर्को सम्पति पनि हुन्थ्यो । चर्का सुदखोरले भनिने कि किसान गाहुँको ग्रामीण भागै वोक्दै विदेश पसेका हुन्थे । भीमबहादुर पाँडे र महेशचन्द्र रेग्मीको ऋणीक साहूकारहरूको लेखा हेरौं । पाँडेको 'पडि बखतको नेपाल' मा ग्रामीण साहूकार र सुदखोरहरूरूपि रोष छ । रेग्मी भने 'सुप्रभन्दा गल्ली केन्द्रीय सरकार र त्यहाँ बसेर जिजाँ तथा पात तोक्ने व्यक्तिको देखाउँछ । जति नै चर्को व्याज तिर्नुपर्ने पनि गाउँको साहूकार गाउँलेको सुखदुःखमा पर्ने स्थित्यो, पदाँ वैक्को भूमिका निवाँन जाने ठाउँ । काठमाडौँका काजी वा अन्य जागिरे त किसानका निमित्त ऋण माना जाने ठाउँ पनि थिएनन् ।

आज पॉन ग्रामीणजनतालाई पासोमा पॉन सुदखोरहरूको चर्चा पत्रिकाहरूमा हुन्छ तर स्थिति सम्भवतः पहिलेजस्तो छैन । यदि वित्तीय संस्थाहरूलाई ऋण पत्रिका भने जिम्मेवार निकायका रूपमा प्रयोग गरियो भने किसानलाई सुदखोरहरूको पत्रजमा पत्रवाट जोगाउन सकिन्छ भने, ग्रामीण सुदखोरहरूलाई पॉन औपचारिक माध्यममा पत्रवाट गरेर जिम्मेवार लगायनिकता बन्ने प्रोत्साहन गर्न सकिन्छ ।

तत् सरकारको ध्येय कररी किसानलाई साधारण निम्न व्यक्तिबाट उधमी बनाउने भन्नेमा पनि जानुपर्छ । उनीहरूको किसानलाई प्रविधिमैरी वनाउने अनि वनाउने सर र कृषिमा आधारित उद्योगहरूमा जोड्ने कार्य नै हो । उधमीहरूमा उखु किसानहरूको सम्बन्ध विग्रनु त्यसैले खराब खबर हो । कृषिमा आधारित उद्योगमा उधमीका समस्या बुझ्ने र तिनलाई जिम्मेवार बन्न प्रेरित गर्ने जिम्मेवारी सरकारको पनि हो । यहाँ उधमीहरूलाई खलनायकका रूपमा हेर्नुपर्ने बनावरण बन्न सकेसम्म दिनु हुनथ्यो ।

[illegible]

उद्योग सञ्चालकका रूपमा सरकारकै पनि राम्रो रेकर्ड छैन । सरकारले सुरु गरेको वीरगन्ज चिनी कारखाना बन्द छ, र लुम्बिनी चिनी कारखाना घाटाबाट सारकै दुई वर्षदेखि जुन कसिड नगरेको भन्ने सरकारले रेकर्डले जनाउँछ । एउटै वर्षमासहित चलेका उद्योग त बन्द छन् भने, निजी उद्योग चल्न सक्दन् ? के निजी उद्योगहरूका साँच्चै समस्या छन् जसलाई सरकारले समाधान गर्नुपर्ने भए पनि गरेको छैन ? यसमा सरकारको गम्भीर ध्यान जानुपर्छ ।

अबको नेपालले किसानहरूका लागि लिने नीति सर्वांगीण हुनुपर्छ ।
विन्, बजार र उच्चमार्ग किसानलाई जोड्ने कुरा माथि उल्लेख गरिसकेका
ल्यान्डब्यान्डको किसानका घरहरू पनि अब आधुनिकीकरण गरिनुपर्छ । सम्भवतः
किसानका लागि भारत र चीनको एएफोको (एफो) दशको अनुभव अति उपयोगी
हुन्छ । गतिलो चर्पी भयो भने रोगव्याधि कम हुन्छ, गतिलो मान्छाघरले
मिलिहालहरूलाई घरभित्रको थुलोले ल्याउने रोगबाट बचाउँछ र तिनले छराछर्राका
स्याहारसुसारमा समय बिताउने पाउँछन् । यसरी भविष्यका नेपाली बलिया
पाखरा र दिमाग भएका निस्कनेहुन्छ ।

विसं २०४० को दशकमा गरिएको एउटा नीतिगत परीक्षण सम्पन्नायोज्य छ। ग्रामीण ऊर्जाको समस्या समाधान गर्न र कतिपय स्वास्थ्य समस्यालाई सम्बोधन गर्न चीन लगायतमा सफल भएको गोवर ग्यास नेपाली गाउँलेले प्रयोग गर्न सक्नु भनेर त्यसमा अनुदान दिइएको थियो। यसले नेपाली किसानहरूका भासाको प्रकृति नै फेरिएको थियो। बिजुली तथा धूर्वाहित चुलोहरू धेरै किसानहरूको प्रकाश थिए।

आज पति किसानहरुका घरघरमा कपडा थुने मुने र फ्रिज होज्नु, कृषिमा प्रयोग गरिने वीउ र मलका लागि पैसाको कमी नहोस्, सरसम्पत्त मसिनमा आधारित कृषिको विकास होस् भन्ने चाहने हो भन्ने 'गोवर यास' मोडलको उपयोगिता देखिन्छ । कृषि विकास बैंकबाट दिइएको गोवर यास ऋणले किसानका घरहरुको संरचना परिवर्तन गरेको थियो । श्रव किसानालाई घरघरमै गएर वा सामुदायिक तहमा गएर पशु विमा, खेती विमा गर्न सिकाउने र प्रोत्साहित गर्ने, कपडा थुने मासिक र फ्रिजहरु किन्न सहयोग गर्ने डेडिडेन्ट बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु चाहिँएका छन् ।

कृषि विकास बैक स्थापना भएको केही वर्षमै संसारमा पोर्टेबल सङ्केत कृषि यन्त्रो र अन्तर्को माझ बढेको थियो । नेपालले त्यस बेला अझ बेचेर पनि विदेशी मुद्रा कमाउन सकिन्छ, र यस्ता सङ्केत थालेको केही सञ्जोको हन्छ भन्ने थाहा पायो । किसानमा ऋण लैजाउँ भन्ने जोसले सुरुमा कृषि विकास बैकले कार्य पनि जता देखायो । उदारणतया लागू कृषि विकास बैकले पचाइ गरेको कार्य नर्सि २०३५ मा ४७ करोड ६९ लाख थियो भने २०३२ सालमा १८ करोड रूपैयाँ । आज कृषि विकास बैक गैरकृषि ऋणमा गएको कुराको आलोचना भएको छैन, जुन सही हो । हामीलाई कृषिमा डेडेकटेन्ड भएर नै लाग्ने थुप्रै निकास चाहिएका छन्, जसले सानातिना ऋणहरू हाम्रा जन्तलाई दिनु र साथसाथै तिनलाई उन्नत नर्सिने पल बनाउनु । यो भै विषयको वाटो हो ।

परम्परामा जेलिएको महिला-मस्तिष्क

रूपमा आर्चै निर्णय पति गन सके अवस्थाकी छुन, उनले वारम्बार समाजआर्गाई सिन्दूर, पोते र चुरा साक्षी राख्ने प्रतिबद्धता गरिहरु विरोधमासम्पूर्ण छ । श्वेताने निथर्कछ भने आफ्नो जीवनलाई आर्गाई बढाउन सिन्दूर किर्ना किर्ना उनको जिउने पाटो उनकै व्यक्तिगत हो । तर दोस्रो पटक वैवाहिक सम्बन्ध गाँसिरहेदा उनले सिन्दूर र चुराको पवित्र बन्धनलाई साक्षी राख्नु भनेको विदेशसँग जोडिएका महिलासम्बद्ध खास पराजान र प्रतीकहरूस्वस्थकी हिन्दु पितृसत्तात्मक समाजको बन्धनलाई अटुट रूपमा स्वीकार गर्नु हो । महिला या पुरखाले नै पनि आफूलाई थप आकर्षक बनाउन अनेक शृंगार गर्न सक्छन्, तर संस्कृतिको नाउँमा केही शृंगारले शुभ-अशुभकै काम गर्छन् र पतिको मृत्यु हुनेबित्तिकै महिलाको ती शृंगारका वस्तुहरु हेर्न पनि नहुने सामाजिक व्यवहारचाहिँ महिलामाथिको विभेदित हस्तक्षेप हो भनी श्वेताने बर्ष्की रहिराख्तिन ।

छ। वैदिक ग्रन्थमा महिलाको सोझ शृंगारबारे ध्ये पनि निधारमा विन्दी, गलामा मंगलसुखा फूल, औलामा फूल, औलामा औंठी, नाडीमा बुध मा मेहन्दी, शरीरमा अत्तर आदि विवाहित क गहना हुन्। दुलही हुँदा त यी वस्तु अनिवार्य शङ्खाई शक्तिक्षी धानी पनि भनिने हुँदा शृंगार को प्रतीकका रूपमा समेत लगाइने चलन न प्रमुख अंगहरू निधार, गला, औला, कपाल अतको नियन्त्रणका खातिर पनि यस्तो शृंगार छ।

त भाष्य

महिलाएं गरगहना लाजाऊं, शृंगार गते
मधये अधिकांश यिने संस्कृतिमंत्र रहेर कतिपय
रमाऊं आइरहेके छै। महिलाएं पतिरिने यी
वैज्ञानिक तत्व पनि मिसिएको छु भन्ने एक
इन्डिया, सन् २०१६ मा शृंगारको वैज्ञानिक
संज्ञा दोजिएको छ। तर यी पक्षको सार्च्ने
चाहिं पूर्ण रूपमा विवक्षत हुन सकिदैन।
यी चीजको उपयोग नगरे पनि उत्तिकै स्वस्थ
धातुका गरगहना लाज
जीवन आर्यविश्रवास तथ्य

निहाले निधारमा दुई आँखीभौबीच लगाउँछन्, र । शृंगारका साधनहरू
 नेत्र पनि भनिन्छ । दुइटा आँखालाई चन्द्र र पुन्याइरेहका छत्र भन्ने पुरा
 इन्द्र, जसले विगत र वर्तमानलाई बुझाउँछ । नगरेका होलान् ? पुरा
 भविष्यलाई जनाउँछ । अर्थात्, भविष्यप्रति औँठीजस्ता गहना लगाउँ
 द्रदर्शी । सोह्र शृंगार, शम्भ-अशम्भज

नाक छेड़ेंआ महिलालालाई प्रसव व्यथा कम
नयनच्यवन गाने सकळून भन्ने चवन छ। हातका
नयनच्यवन गाने यिर्मत गाने सहयोग पुन्याउंछन,
पुगिछन त शिन्तिका श्रोत
बनाइछने मायन्या चरम
यिनै चुरा-पोते-तिवहरी छरी
इत्यादि हनाइछन । अफम
वाचुन्जेल रुनइछको हुन
सुगर मेस्टेन गाने उल्लेख पनि पाइन्छ।

महिलाहरूलाई विभेद गरिएको भन्ने वास्तविकता पुरुषहरूले नपाएका होइनन् । तर ती मय बचाउने, परिवार र संस्कृति जोगाउने नाममा महिलालाई दर्जाभै राख्न लालायित हुन्छन्

कुनै संकेत लिएर हिंडिरहनु पनि पर्दैन ।

हाले एक महिलाले आफ्ना पतिको मृत्यु पोते फुकाले नमानेको समाचार व्यापक भएकाले महिलाको पक्षमा कानुनकारी कदमजस्तो पनि हुँदा पति-पत्नी एकअर्कोलाई प्रेम गरे। विधव्यन्ध्र मृत्यु भइरिन्छ। हिन्दु समाजमा पतिको मृत्यु भएपछि पति परित्याग गर्ने चलन थियो। पति श्रम गर्ने रत्ता परिधान पनि छुट्टैछन्। पति पत्नीले विवाहित देखिन प्रयोग गरेका गरगरहना, सम्पूर्ण रूपमा पतिरत्याग गर्नुपर्ने हुन्छ। एकाँकी पीडा, त्यसमाथि परिधान त्यागेर विरही हाँसेको यस्तो संस्कार हाम्रो समाजमाथि पुरानै देखिँदै आएको छ। महिलाहरूले आफूलाई यस्ता संस्कारमा हालसम्म पनि उनीहरूको खुसी आफ्ना नाममा लगाएरै हो भन्ने छाप गरेको हुन सक्छ। सान्त्वना र पुरोपकार आफ्नी श्रीमतीलाई उनीहरूको सिन्दुर हुन भन्छन् र ती चीज लगाइराख्न भन्नेका पनि समाजलाई पढ्दैन्। पतिको मृत्युपछि पनि म सिर्गाने या नसिर्गाने, नितान्त व्यक्तित्व र शिखरेका छैनौं समाजमा मानवीय भूम्यन्तार, ह्योटेर पति महत्त्व दिने गरिएको भए। मृत्यु भइसकेका विच्छेदिएरहाल्छ, विच्छेप गरी महिलालाई उनकोको बहाउ, उज्यालोलाई लैजान, भरपर्दो बाँच्न सक्ने संसार माया र प्रेम दिनुपर्छ। पतिबाट छुट्टिए

विनाइरहेका, बालबच्चा आफूसँग राखेर जीवन डोयाइरहेका महिलाका हकमा पनि यस्तै व्यवहार गर्नुपर्छ । तर परिवार र समाज एकल महिलासँगै बन्न अर्को कुरा बपु लाग्ने देखिन्छ । यस्ता विभेदित सामाजिक-सांस्कृतिक मूल्यमान्यतासँग निडर लाग्ने हुँदै सकारात्मक र स्वतन्त्र रूपले बाँच्ने साहस पनि एकल महिलाको गर्नुपर्ने हुन्छ । मृत्युशोकापछिका संस्कार पनि भुल्ने छैन, एकासि महिलाका परिधानमै उजाडा ल्याउनुपर्छ भन्ने खालका । महिलाको दोस्रो विहे गर्ने निणय गर्दा या पतिको मृत्युपश्चात्, पहिलो नाममा ग्राहिएका शृंगार उनको सम्बन्धनामा लगाइराख्छ भन्दा पनि कान्ति लाग्ने अरबख्य छ ।

हजारों वर्षोंदेखीको पितृसत्तात्मक समाज व्यवस्थाको
हार्मोंग्राहिकरू नै महिला अविकासका प्रमुख कारक हुन् । समाजमा
विकासका क्रममा जुन स्तरहरूका रूपमा पनि सचेत हुन थाले, त्यस
आफू पुरुषभन्दा तल्लो स्तरका रूपमा परिभाषित हुँदै आएकोको
वास्तविकता महसुस गर्न थाले अनि शांति र सामर्थ्यको
लेखाजोका पनि गर्न थाले । सीमित नै सही, महिलाको पनि
पुरुषसदृश कामाउ, उस्तै पैसापनि सफलता हासिल गर्न
थाले । आफू र पुरुषमा केही शारीरिक भिन्नता मात्रै रहेछ, अरु
सब त समाजले बनाव्दैदिएको भिन्नता पो रहेछ, भनेर महिलाहरूले
बोध भयो । महिलाहरूका बच्चा जन्म्यता र बढ्दाउने जिम्मेवारीले
बाध्यता ।
पछि घरमाका हुन् भन्ने मान्यता स्थापित भएकाले कतिपय
महिलाहरू पनि नगल तयार हुँदै गए ।

मुपुषहरूमा महिलाहरूलाई विभेद गरिएको छ भन्ने वास्तविकता पुरुषहरूले थाहा नपाएका होइनन् । यसकारण पुरुषहरूले नै बढीभन्दा बढी अध्ययन-असुसधानमा लागेका छन्, आफूले पाएको स्वतन्त्रतालाई उपभोग गर्दै । तर तिनै शक्तिशालि पुरुष पनि मर्यादा बचाउने, परिवार र संस्कृति जोगाउने, इज्जत ढाक्ने नाममा महिलालाई दोस्रो दर्जाभै राख्न लालायित्व हुन्छन् । पद, शक्ति, पैसा, नाममा यस्ता विषय हुन्, जानिएका छन्, मानिसले छोड्ने चाहैनन् । यसैकारण पितृसत्ता, पितृसत्ताको थियो र हाम्रोसमा पनि यसको अवशेष बाँकी छ । पितृसत्तासंगसँगै पुँजीवादी बजार व्यवस्था पनि यसलाई मानजल गाना । यो व्यवस्थाले बुझ्नु जरुरी छ- महिलाहरूले चाहेको समानता, थोपा, मानवता र सहकार्य मात्र हो । र, श्वेतारहरूले पनि यसलाई विर्सन हुन्छ ।

बहुमतको सरकार कहिल्यै टिकेनन् पूर्णकाल

■ **राजेश मिश्र** (काठमाडौं)

निर्वाचनबाट बहुमत प्राप्त राजनीतिक दललाई पाँच वर्ष सरकार चलाउने अधिकार प्राप्त हुन्छ। तर, नेपालको सन्दर्भमा

निर्वाचनबाट एकल बहुमत प्राप्त गरेका कुनै पनि दल वा प्रधानमन्त्रीले पूरा कार्यकाल पूरा गरेनन्। २०४६ सालमा प्रजातन्त्र पुनःस्थापनायता चुनावबाट सहज बहुमत प्राप्त गरे पनि प्रधानमन्त्रीको व्यक्तिगत महत्वाकांक्षाका अगाडि अत्यायुर्मै

संसद् विघटन भएका छन्। २०१७ सालमा भने राजाको 'कु' को सिकार भएर अत्यायुर्मै प्रजातन्त्रको घाँटी निर्मोहिएको थियो।

२०१७ पुस १ गते तत्कालीन राजा महेन्द्रले जननिर्वाचित दुई तिहाइको बहुमत प्राप्त बीपी कोइराला नेतृत्वको सरकारमाथि 'कु' गरेर शासन सत्ता आफ्नो हातमा लिए। १८ महिनाको अत्यायुर्मै राजाले संसद् विघटन गरी प्रधानमन्त्री कोइरालालाई अपदस्थ गरे। त्यतिबेला गुमेको प्रजातन्त्र फर्किन ३० वर्ष लाग्यो। लामो राजनीतिक संघर्षपछि २०४६ साल चैतमा प्रजातन्त्र पुनःस्थापना भयो। २०४७ सालमा भएको निर्वाचनले नेपाली कांग्रेसलाई बहुमत दियो। तर, कांग्रेस नेतृत्वको सरकारले ५ वर्ष पूरा गर्न सकेन। पार्टीको अन्तरकलहका कारण दुई वर्ष अघि बाँकी छुट्टै संसद् विघटन हुन पुग्यो। गिरिजाप्रसाद कोइराला नेतृत्वको सरकारले ल्याएको नीति तथा कार्यक्रम प्रतिनिधिसभामा सत्तारूढ दल कांग्रेसकै ३६ जना सांसदको अनुपस्थितिका कारण पारित हुन सकेन।

प्रधानमन्त्री कोइरालाले आफ्नै दलका अन्य नेतालाई सरकार बनाउने अवसर नदिएर प्रतिनिधिसभा विघटन गरेर मध्यावधि निर्वाचनको बाटो रोजे। उनको सिफारिसमा राजा वीरेन्द्रले २०५१ असार २७ गते प्रतिनिधिसभा विघटन र कात्तिक २७ गते मध्यावधि निर्वाचनको घोषणा गरिदिए। यसरी २०४६ पछिको पहिलो प्रतिनिधिसभा अत्यायुर्मै विघटित हुन पुग्यो। कोइरालाले साढे ३ वर्ष प्रधानमन्त्री चलाएका थिए। कुनै पनि प्रधानमन्त्रीको अहिलेसम्मको लामो अवधि त्यही बन्न पुगेको छ।

मध्यावधि निर्वाचनबाट कुनै पनि राजनीतिक दलको बहुमत आएन। सबैभन्दा ठुलो दल नेकपा (एमाले) बाट प्रधानमन्त्री बने मनमोहन अधिकारी। ९ महिना सरकार चलाएका अधिकारीविरुद्ध विपक्षी कांग्रेसले अविश्वास प्रस्ताव ल्याउने तयारी गरी त्यसका लागि संसद्को विशेष अधिवेशन माग गरेपछि अधिकारीले २०५२ जेठ २६ गते प्रतिनिधिसभा विघटन र कात्तिकमा चुनाव गराउने सिफारिस राजासमक्ष गरिदिए। प्रधानमन्त्रीको सिफारिसअनुसार जेठ ३० मा राजा वीरेन्द्रले संसद् विघटन र मध्यावधि निर्वाचनको घोषणा गरे। तर, त्यसविरुद्ध परेको रिटमाथि सुनुवाइ गर्दै २०५२ भदौ १२ गते सर्वोच्च अदालतले प्रतिनिधिसभा विघटनको प्रधानमन्त्रीको सिफारिसलाई बृटिपूर्ण र सवैधानिक प्रावधानविपरीत भन्दै पुनर्जीवित गरेको थियो। सर्वोच्च अदालतको आदेशले संसद् विघटन हुन पाएन।

मनमोहन अधिकारीपछि, संसद् विघटनको प्रयास तत्कालीन प्रधानमन्त्री सूर्यबहादुर थापाले पनि गरे। राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीभित्रको आन्तरिक कलहका कारण सरकार ढले स्थिति बनेपछि थापाले २०५४ पुस २४ गते प्रतिनिधिसभा विघटनको सिफारिस गरे। तर, राजा वीरेन्द्रले करिव एक महिनाको परामर्श र सर्वोच्च अदालतसँग राय लिएपछि माघ २२ गते प्रधानमन्त्रीको सिफारिस कार्यान्वयन नगरी

इतिहासमा संसद् विघटन

पहिलो सिफारिस : सत्तौच्चबाट सदर
२०५१ मा तत्कालीन सरकारले संसदमा पेस गरेको नीति तथा कार्यक्रम सत्तारूढ दलकै ३६ जना सांसदहरूको असहयोगका कारण असफल भए पनि कोइरालाले संसद् विघटन गरेका थिए। त्यो निर्णयमा चुनौती दिँदै सांसदहरू हरिप्रसाद नेपाल र गणेश पण्डित अनि लोककृष्ण भट्टराईले सर्वोच्च अदालतमा मुद्दा हाले। सर्वोच्च अदालतले मुद्दाको सुनुवाइका लागि प्रधानन्यायाधीश विश्वनाथ उपाध्यायको नेतृत्वमा ११ सदस्यीय इजलास गठन गरेको थियो।

त्यतिबेला सर्वोच्चले आफ्नो नीति तथा कार्यक्रम प्रतिनिधिसभाबाट अस्वीकृत भएका बेलामा त्यो कार्यान्वयनका लागि जनतासँग ताजा जनादेश माग्नका लागि प्रतिनिधिसभा विघटन गराउने काम संसदीय परम्पराअनुरूप नै हुने भनी व्याख्या गर्‍यो। त्यसपछि सर्वोच्च अदालतबाट पनि संसद् विघटनलाई हरियो फन्डा मिल्‍यो।

दोस्रो सिफारिस : सर्वोच्चले उल्ट्यायो
२०५२ जेठ २६ मा तत्कालीन प्रधानमन्त्री मनमोहन अधिकारीले दोस्रो पटक संविधान संशोधन गरे। अल्पमतको सरकारको नेतृत्व गरेकाले उनले प्रतिनिधिसभामा अविश्वासको प्रस्ताव सामना गर्नुपर्ने अवस्था आउदै थियो। त्यसका लागि संसद्को विशेष अधिवेशन बोलाउन हस्ताक्षर संकलन भएको थियो। अधिवक्ता रंजिराज भण्डारीसहित केही नेताहरूले सर्वोच्च अदालतमा मुद्दा हालेका थिए। तत्कालीन प्रधानन्यायाधीश विश्वनाथ उपाध्याय नेतृत्वको सर्वोच्चको विशेष इजलासले 'प्रधानमन्त्रीले नयाँ जनादेश प्राप्त गर्न आवश्यकताअनुसार संसद् विघटनको सिफारिस गर्न सक्ने तर त्यो अधिकार अनियन्त्रित हुने' भनी व्याख्या गर्‍यो। सर्वोच्चले 'आफूविरुद्ध अविश्वासको प्रस्ताव

पेस गर्न संसद् अधिवेशन बोलाइएको कारणले प्रधानमन्त्रीले प्रतिनिधिसभा विघटन गर्न सिफारिस गर्नु उत्तरदायी शासन व्यवस्थाको चोतक नहुने' भनी व्याख्या गर्‍यो र मनमोहन सरकारले गरेको निर्णय उल्ट्याइदियो।

तेस्रो सिफारिस : राजाले राय मागे
२०५४ पुस २४ मा पनि तत्कालीन प्रधानमन्त्री सूर्यबहादुर थापाले संसद् विघटनको सिफारिस गरेका थिए। त्यही दिन नै प्रतिनिधिसभाको अधिवेशन बोलाउन ९६ जना सांसदले तत्कालीन राजा वीरेन्द्रसमक्ष समावेदन पेस गरेका थिए। दोधारमा परेका राजाले कुनले प्राथमिकता पाउँछ भनी सर्वोच्चको राय मागे। प्रधानन्यायाधीश ओमभक्त श्रेष्ठसहितको समावेदनले अधिवेशन आह्वान गर्नुपर्ने राय दियो र प्रधानमन्त्री थापाको सिफारिस असफल भयो।

चौथो सिफारिस : देउवा नै असक्षम
२०५९ जेठ ८ मा तत्कालीन प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाले संसद् भंग गरी निर्वाचनको घोषणा गरेका थिए। माओवादी सशस्त्र संघर्ष उत्कर्षमा पुगेको र संकटकालको बेला संसद् विघटन गर्न मित्रैन भनी दर्ता भएको रिटलाई सर्वोच्चले लामो समय झुलाइदियो र पछि संकटकालमा पनि निर्वाचन हुन सक्ने भनी व्याख्या गर्‍यो। त्यतिबेला माओवादीविरुद्ध ल्याइएको विध्वंसात्मक कार्य नियन्त्रण अध्यादेशलाई विधेयकका रूपमा संसदमा पेस गरिएको थियो। उक्त विधेयक पारित हुने सम्भावना नभएकाले देउवाले संसद् विघटनको घोषणा गरेका थिए। त्यही सिफारिसअनुसार तोकिएको समयमा निर्वाचन गराउन नसकेपछि तत्कालीन राजा ज्ञानेन्द्रले देउवालाई 'अयोग्य' भनी बर्खास्त गरेका थिए।

प्रधानमन्त्री कोइरालाले राजीनामा गरी त्यतिबेलाका प्रमुख प्रतिपक्षी दल एमाले र नेपाल सद्भावना पार्टीको सहयोगमा संयुक्त सरकार गठन गरे। चुनाव गराउने सहमति गरेर २०५५ पुस २९ मा गिरिजाप्रसाद कोइरालाको नेतृत्वमा सरकार बन्यो। कोइरालालाई तत्कालीन नेकपा (एमाले) र नेपाल सद्भावना पार्टीको साथ थियो। नेकपा (माले), नेमकिपालगायतका दल कोइरालाको विरोधमा थिए। दुई टुक्रामा विभाजित राप्रपा तटस्थ बस्यो। कोइराला नेतृत्वको त्यही सरकारले प्रतिनिधिसभा विघटन र २०५६ वैशाख २० गते चुनावको सिफारिस गर्‍यो। २०५१ कात्तिकमा

भएको मध्यावधि निर्वाचनपछि गठित प्रतिनिधिसभाको विघटन गराउने सिफारिस चौथो पटक भएको थियो। २०५६ कात्तिकमा प्रतिनिधिसभाले ५ वर्ष पूरा गर्दै थियो। तर १० महिना अगावै संसद् विघटन गरी मुलुक निर्वाचनमा होमिएको थियो।

२०५६ को निर्वाचनमा कांग्रेसले बहुमत ल्यायो। तर प्रधानमन्त्री फेरिने क्रम रोकिएन। छोटो अवधिमै कृष्णप्रसाद भट्टराई, गिरिजाप्रसाद कोइराला र शेरबहादुर प्रधानमन्त्री भए। संकटकालको अवधि बढाउने/नबढाउने विषयमा कांग्रेस र सरकारबीच मतभेद बढ्यो। प्रधानमन्त्री देउवाले संकटकालको अवधि बढाउने प्रस्ताव संसदमा पेस गरेका थिए। तर, पार्टी केन्द्रीय समितिले त्यसलाई फिर्ता लिन निदेशन दियो। पार्टीभित्रको द्वन्द्वको सिकार संसद् बन्न पुग्यो। प्रधानमन्त्री देउवाले २०५९ जेठ ८ गते राति हठात् रूपमा राजा ज्ञानेन्द्रसमक्ष प्रतिनिधिसभा विघटन र कात्तिक २७ गते मध्यावधि निर्वाचन गराउने सिफारिस गरिदिए। ज्ञानेन्द्रले राति नै देउवाको सिफारिस कार्यान्वयनमा ल्याएपछि तीन वर्षमै प्रतिनिधिसभा विघटन हुन पुग्यो। त्यसपछि नेपाली राजनीतिमा नयाँ कोर्स सुरु भयो। सबैभन्दा पुरानो दल कांग्रेस विभाजन हुन पुग्यो, देउवाले चुनाव गराउन नसकेको भन्दै त्यही वर्ष असोज १८ गतेबाट राजाले आफ्नो हातमा शासन सत्ता लिए। चार वर्षको राजनीतिक संघर्ष र जनआन्दोलनको जगमा २०६३ वैशाख ११ गते राजा ज्ञानेन्द्रले शाही घोषणामार्फत २०५९ जेठ ८ मा विघटित प्रतिनिधिसभालाई पुनःस्थापना गरेका थिए।

२०६४ साको निर्वाचनबाट गठित संविधानसभा संविधान नै नबनाई २०६९ जेठ १४ गते विघटन हुन पुग्यो। संविधानको अन्तरवस्तुमा प्रमुख राजनीतिक दलबीच सहमति हुन नसकेपछि जेठ १४ को मध्यरातमा चार वर्ष पूरा गरेर संविधानसभा विघटन भएको थियो। तत्कालीन प्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराईले मंसिर ७ गते अर्को संविधानसभा निर्वाचनको सिफारिस गरेका थिए। तर, उक्त मितिमा चुनाव हुने वातावरण बनेन। पछि सर्वोच्च अदालतका प्रधानन्यायाधीश खिलराज रेग्मीलाई मन्त्रिपरिषद्को अध्यक्ष बनाएर २०७० मंसिरमा संविधानसभाको दोस्रो निर्वाचन भयो। दोस्रो संविधानसभाले दुई वर्षको अवधिभित्रै संविधान निर्माण गर्‍यो।

२०७४ मंसिरमा भएको प्रतिनिधिसभा निर्वाचनले तत्कालीन एमाले र माओवादी केन्द्रको गठबन्धनलाई दुई तिहाइ नजिकको बहुमत दियो। २०७४ फागुन ३ गते केपी शर्मा ओली नेतृत्वको सरकार बन्यो। दुवै दल एक भएर नेकपामा परिणत भए। राजनीति स्थिरताको नारा दिएर सरकार बनाएका ओलीले दलभित्रको आन्तरिक क्चिलोलाई व्यवस्थापन नगरी त्यसको सिकार विगतजस्तै प्रतिनिधिसभालाई बनाएका छन्। सरकार गठनको तीन वर्ष पुग्न दुई महिना बाँकी छुट्टै प्रतिनिधिसभाको विघटन गरिएको छ। मुलुक शक्तिशाली दुई तिहाइको सरकारबाट कामचलाउ प्रधानमन्त्रीको हातमा पुगेको छ।

हादिक श्रद्धाञ्जली

जन्म

वि.सं. २००८ फाल्गुण ०९ काभ्रे

स्व. क. कमान सिंह लामा

स्वर्गारोहण

वि.सं. २०७७ मंसिर २४ काठमाडौं

हाम्रा परिवारका अभिभावक, सिङदान समाज, तामाङ समाज, आदिवासी जनजाती संघका अग्रज, ५ दशक (ने. का. पा. चौ. म) देखी वामपन्थी (कम्युनिष्ट) विचारधारामा अविचलित अविच्छिन्न राजनीति कर्मी, काभ्रे जिल्लाका कर्तव्य निष्ठ, होनहार, योद्धा, धरोहर, भु. पू. शिक्षक, ने. क. पा. का केन्द्रीय सदस्य, भु. पू. सांसद, भु. पू. राजदुत (दक्षिण कोरिया) तथा समाज सेवी श्री कमान सिंह लामाको ६२ बर्षको अल्पआयुमा दिवंगत (स्वर्गारोहण) भएको आज १३ औं दिनको पुण्य तिथिमा दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं ।

साथै यस दुःखद घडिमा हामी र हाम्रो परिवारप्रति सहानुभूति व्यक्त गर्नुहुने ने. क. पा. का सम्माननिय अध्यक्षद्वय, ने. क. पा. का प्रवक्ता (भु. पू. परराष्ट्रमन्त्रीज्यू), भु. पू. मन्त्रिज्यूहरू, सांसदज्यूहरू, भु. पू. सांसदज्यूहरू, ने. क. पा. का पार्टी सदस्यज्यूहरू, विभिन्न संघ संस्था, वन्धुवाघव, आफन्त जन, इष्टमित्र, शुभचिन्तक एवं चौरी देउराली गाउँपालिका तथा काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला वासी महानुभावहरूमा हादिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछौं ।

आमा : चिनीमाया लामा / काकीआमा : लक्ष्मी लामा । श्रीमती : ग्हारमेन लामा / श्रीमती : इन्द्रमाया लामा । छोरा/बुहारी : ल्हायुल लामा/मिनु लामा

माई/बुहारीहरु :

ईमान सिंह लामा/कुमारी लामा

घमान सिंह लामा/फुल माया लामा

श्रीमति मिना लामा (स्व. बखान सिंह लामा)

पेमा लामा/हिरा देवी लामा

कुलमान लामा/नोवुको लामा

ज्ञानु लामा/निला लामा, आशा लामा

अवतार लामा/ जमुना लामा

डुप्चेन लामा

छेवाङ्ग लामा/सुकसरी लामा

अम्विर लामा/लक्मी लामा

जयलोक लामा/गंगा लामा

विनोद लामा/शुक्र लामा

निर्मल लामा/शोभा लामा

एवम् बहिनी/बहिनी ज्वाईहरु, भतिजा/भतिजा बुहारीहरु, छोरा/छोरा बुहारीहरु, छोरी/छोरी ज्वाँइहरु

तथा समस्त सिङदान परिवार

न जायते म्रियते वा कदाचिन्नायं भूत्वा भविता वा न भूयः ।
अजो नित्यः शाश्वतोऽयं पुराणो न हन्यते हन्यमाने शरीरे ॥

हार्दिक श्रद्धाञ्जली

जन्मः
१९५२ पौष ०५ गते

स्वर्गारोहणः
२०७७ मंसिर २४ गते

स्व. सत्य प्रसाद जोशी

हाम्रा परिवारका संरक्षक, पथप्रदर्शक, प्रेरणादायी, पूजनिय पति श्री सत्य प्रसाद जोशीज्यूको स्वर्गारोहण भएको आज १३ औं दिनको पुण्यतिथिका दिन दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं ।
साथै, यस दुःखद् घडीमा हामीलाई सहानूभुति, सान्त्वना एवं समवेदना प्रकट गर्नुहुने सम्पूर्ण आफन्तजन ईष्टमित्र, शुभचिन्तक, मान्यजन मित्रहरु एवं शुभेच्छुक महानुभावहरुमा हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछौं ।

धर्मपत्नी: कमला देवी जोशी

भाई/बुहारी:

डा. माधव जोशी/ उमा जोशी

छोरी/ज्वाँईहरु:

डा. सुनीति जोशी रावल/ डा. दिनेश के एस् रावल

भतिजा/बुहारी:

दिपक प्रसाद जोशी/ प्रतिभा जोशी

नाति/नातिनीहरु:

शान्नीध कादेर

भतिजी/ज्वाँईहरु:

भाञ्जा/भाञ्जीहरु:

बहिनी/ज्वाँईहरु:

शान्तीदेवी खत्री/ विष्णु प्रसाद खत्री
यज्ञ स्वार

ई. सुरीती जोशी

संगीता जोशी श्रेष्ठ/ अनिल कुमार श्रेष्ठ

काव्य सिंह रावल

आरोन मल्ल
शायना श्रेष्ठ
दायाद कादेर
काब्यानी जोशी
सुर्दिशना जोशी

तथा समस्त जोशी परिवार

फाइल तामेलीमा राखेर अख्तियारमा राई सिफारिस

पूर्वसचिव राई आयल निगमको जग्गा र नेपाल वायुसेवा निगमको वाइडबडी विमान खरिदमा मुछिएका थिए

■ **कृष्ण ज्ञवाली** (काठमाडौं)

भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्ने संवैधानिक जिम्मेवारी भएको अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा यस पटक पनि राजनीतिक भागवन्डाका आधारमा तीन जनाको नाम सिफारिस गरिएको छ । गत मंसिर ३० को बेलुकी ५ बजेपछिको बैठकले प्रमुख आयुक्तसहित सबै पदाधिकारीको नाम सिफारिस गरेको हो । संवैधानिक परिषद्मा रहने प्रधानमन्त्री र विपक्षी दलबीच भागवन्डाबाट पदाधिकारी सिफारिस हुने गरेको आरोप लाग्दै आएकाका यो पटक प्रधानन्यायाधीश चोलेन्द्रशमशेर जबराले पनि एक जना आयुक्त सिफारिस गरेका छन् ।

प्रेम राई

जयबहादुर चन्द

किशोर सिलवाल

अबको खेल

अख्तियार स्रोतका अनुसार, प्रधानमन्त्री ओलीले विभिन्न माध्यमबाट हालका कामु प्रमुख आयुक्त गणेशराज जोशीलाई 'माओवादी लडाकु भत्ताको फाइल' अघि बढाउन र त्यसमा संलग्नहरूको बयान थाल्न दबाव दिएका थिए । त्यसो गर्दा पूर्वमाओवादीका कतिपय नेताहरू बयानमा मुछिने भएकाले नेकपाभित्रको द्वन्द्वमा ओलीलाई सहज हुने थियो । 'तर शान्ति प्रक्रियाको विषय भएको र मन्त्रिपरिषद्ले समेत अनुमोदन गरेको अवस्थामा त्यो फाइल देखाएर नेताहरूलाई तर्साउन सहज थिएन,' अख्तियार स्रोतले भन्यो, 'त्यही भोकमा ओलीले प्रेम राईलाई प्रमुख आयुक्तमा सिफारिस गरे ।'

स्रोतका अनुसार राईसहितका पदाधिकारी नियुक्तिपछि अख्तियारबाट केही फाइल अघि बढाउने योजना छ । लडाकु भत्ताबाहेक काठमाडौंको जग्गा प्रकरणमा माधवकुमार नेपाल र सुनसरीको त्यस्तै घटनामा सभामुख अनिम सापकोटालाई जोड्ने गरी अख्तियारवाहिरै कागजात र प्रमाण सङ्कलन भइरहेको छ । अख्तियार स्रोतले भन्यो, 'प्रमुख आयुक्त आइसकेपछि ती फाइल अघि बढे आश्चर्य नमान्ने हुन्छ ।' २०६७ असोज २७ गते माधवकुमार नेपाल नेतृत्वको मन्त्रिपरिषद्ले काठमाडौं घोबिखोला किनारको केही रोपनी जग्गा व्यक्तिका नाममा दर्ता गर्ने निर्णय गरेको थियो ।

हाँडीगाउँ क्षेत्रको उक्त जग्गा सार्वजनिक प्रकृतिको रहेको भन्ने दावीसहित अख्तियारमा उजुरी थियो । भूमिसुधार मन्त्रालयका तत्कालीन सचिव छविराज पन्तले प्रस्ताव

प्रधानन्यायाधीशको जिम्मेवारी दिएको आरोप लाग्दै आएको थियो । ६३ वर्ष उमेरहृदका कारण उच्च अदालतमा अझै तीन वर्ष काम गर्ने अवसर छाडेर सिलवाल अख्तियारको आयुक्त बन्न राजी भएका हुन् । उनले अख्तियारमा करिब ५ वर्ष बिताउनेछन् । अख्तियारले तयार पारेको आरोपपत्र विशेष अदालतले न्यायिक परीक्षण गर्ने भएकाले अख्तियारको तुलनामा उच्च अदालतका न्यायाधीशहरूको 'पदीय मर्यादा' केही माथिल्लो मानिन्थ्यो । सिफारिसको संकेत पाएपछि उनी दुई दिनअघि नै पोखराबाट काठमाडौं आएका

थिए । काठमाडौं स्कुल अफ लमा 'एकेडेमिसियन' को छाँव बनाएका सिलवालले जयबहादुर चन्दपछिको वरीयतामा अख्तियारको आयुक्त हुन स्वीकार गरेका हुन् । अख्तियार उच्च स्रोतका अनुसार कोरोना भाइरस संक्रमणको जोखिमका कारण मुलुक नै लकडाउनले ठप भएका बेला गत असारमा अख्तियारले नेपाल आयल निगमको जग्गा खरिद प्रकरणको फाइल तामेलीमा राख्ने निर्णय गरेको थियो । 'प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली प्रेम राईलाई जसरी पनि अख्तियार प्रमुख बनाउन चाहन्थे, त्यसैले उनी मुछिएकाे

आयल निगमको फाइल तामेलीमा राखिएको हो,' अख्तियार स्रोतले भन्यो । १ अर्ब ३६ करोड रूपैयाँ अनियमित खर्च भएको भनी महालेखा परीक्षकको कार्यालयले प्रतिवेदन दिएको निगमको जग्गा खरिद प्रकरणमा तत्कालीन सचिव राई पनि मुछिएका थिए, किनभने उनले आपूर्ति सचिवको हैसियतले निगमको सञ्चालक समितिमा नेतृत्व गर्थे । संसद्को सुशासन समितिले २०७४ भदौ २३ गते तत्कालीन सञ्चालक समिति र कार्यकारी निर्देशक गोपाल खड्कामाथि कारवाहीको सिफारिस गरेको थियो ।

भनी उक्तिके प्रयास गरेका थिए । तर संसदीय समितिले उनीहरू पूर्ण जानकारी नरहेको र अनियमिततामा मिलेमतो गरेको निष्कर्ष निकालेको थियो । 'मन्त्रालयको जिम्मेवारीमा रहेका पदाधिकारी, आयल निगम सञ्चालक समितिका अध्यक्षलगायत जिम्मेवार सदस्यहरू, खरिद प्रक्रियामा संलग्न निगमका सम्पूर्ण जिम्मेवार अधिकारीहरू, टेन्डरदाता, गाविस सचिव तथा वडा सचिव, मालपोत कार्यालयका कर्मचारी, स्थानीय विचौलिया जग्गा खरिद गर्दा हुन गएको आर्थिक अपव्यय, अपचलन र अनियमिततामा आ-आफ्नो स्थानमा

जिम्मेवार देखिन्छन्,' प्रतिवेदनमा भनिएको थियो, 'सबैको मिलेमतो वा उदासीनतामा बोलपत्रका माध्यमबाट निगमलाई अत्यधिक व्ययभार परेको र सर्वसाधारण उपभोक्ताले तिरेको रकमको अपव्यय भएको देखिन आउँछ ।' यही फाइल अनुसन्धानका क्रममा अख्तियारले भ्रष्टाचार नभएको भनी तामेलीको निर्णय गरी राईलाई अख्तियार छिर्ने वाटो खोलिदिएको हो ।

'वाइडबडीमा पनि' राई नेपाल वायुसेवा निगमको वाइडबडी विमान खरिद प्रक्रियामा जोडिएका पूर्वसचिव राईलाई संसद्को लेखा समितिबाट जोगाइएको थियो । २०७५ पुस २० गते समितिको बैठकमा प्रधानमन्त्री ओलीनिकटका सांसदहरूले निगमका तत्कालीन सञ्चालक समिति अध्यक्ष राई निर्दोष रहेको भन्दै प्रतिवेदनमा उनको नाम हटाउनुपर्ने

आवाज उठाएका थिए । नेपाल वायुसेवा निगम र कर्मचारी सञ्जय कोषको विवरणमा विमान खरिद प्रक्रियामा तत्कालीन सञ्चालक समिति अध्यक्ष राईसमेत संलग्न भएको देखिन्छ । संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको सचिवको हैसियतले राई २०७२ माघ १८ देखि २०७३ भदौ २७ गतेसम्म निगमको सञ्चालक समिति अध्यक्ष थिए ।

२०७३ वैशाख २ गते राईको संयोजकत्वमा बसेको सञ्चालक समिति बैठकले विमान खरिदका लागि काम अघि बढाउने र उपसमिति गठन गर्ने निर्णय गरेको थियो । राईमाथि एक हजार छण्टा सञ्चालन भइसकेको 'पुरानो विमान खरिद गर्नुपर्ने भनी दिइएको प्रतिवेदन स्वीकार गरेको' आरोप थियो । उनले त्यही प्रतिवेदनलाई आधार मानेर उपसमिति गठन गर्ने निर्णय गरेका थिए । 'एक हजार

छण्टासम्म चलिसकेको विमान खरिद गर्ने भनी नियत भएकोले सञ्चालक समितिले नयाँ विमान खरिद गर्न चाहनेको थिएन' भन्ने संसदीय समितिको निर्णय थियो ।

लेखा समिति सदस्य राजन केसी संयोजकत्वको उपसमितिले निगमको सञ्चालक समितिका पूर्वअध्यक्षहरू (पूर्वपर्यटन सचिव) प्रेमकुमार राई, शंकर अधिकारी र हालका सचिव कृष्णप्रसाद देवकोटा तथा महाप्रबन्धक सुगतरत्न कंसाकारलाई दोषी ठहर गरी 'तत्काल निलम्बन गरी हदैसम्मको दण्डसजाय गर्नका लागि निगमी कारवाही अघि बढाउन नेपाल सरकार र अख्तियारलाई निर्देशन दिन' सिफारिस गरेको थियो । तर विरोधपछि, त्यो सिफारिस रोकियो । राई संलग्न त्यो निर्णय किन पनि गलत थियो भन्ने सरकार जमानत बस्ने भनेपछि खरिद प्रक्रिया अघि बढेको थियो । जमानत पत्तमा पुरानो विमान खरिद गर्न नपाइने व्यवस्था थियो । त्यतिबेला संसद्को लेखा समितिले 'पुरानो विमान खरिद प्रक्रियामा अघि बढेको देखिएकाले त्यसको नेतृत्व गर्ने राईलाई कारवाहीको सिफारिस गर्नुपर्नेको' आधार तय गरेको थियो ।

कर्मचारी सञ्जय कोषको सञ्चालक समिति अध्यक्षका हैसियतले समेत सचिव राईले ऋण स्वीकृतिमा हस्तक्षर गरेका थिए । त्यतिबेला कोषले विश्वसनीयताका लागि आवश्यक कागजात र प्रमाण खोजिरहेका बेला सञ्चालक समितिबाट एकाएक निगमलाई ऋण स्वीकृति गरिएको थियो । पर्यटनबाट सक्दा भएर वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयको सचिव भएका बेला सरकारले राईलाई कर्मचारी सञ्जय कोष सञ्चालक समितिको अध्यक्ष तोकेको थियो । मन्त्रिपरिषद्ले २०७४ वैशाख ७ गते नेपाल वायुसेवा निगमका दुइटै वाइडबडी विमान खरिदका लागि जमानतीा बस्ने निर्णय गरेको थियो । त्यसपछि सञ्जय कोष बोर्डले कागजात हेर्दा निगमको खरिद प्रक्रियामा केही गम्भीर आशंका देखिएको थियो । त्यो आशंकाबारे कोषले निगमलाई सोधेको प्रश्नको जवाफ नआउँदै ऋण दिने निर्णय गरिएको थियो । निगमको वाइडबडी विमान खरिद प्रकरणको फाइल अख्तियारमा विचारगता छ ।

जन्मः

१९६२/०८/०५

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

स्व. सत्य प्रसाद जोशी

हात्मा श्रद्धेय जेठान **सत्य प्रसाद जोशी**ज्यूको स्वर्गारोहण भएकोले हात्मी स्तब्ध र मर्माहत भएका छौं । आज १३ औं दिनको पुण्य तिथीमा दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं ।

साथै, यस दुःखद घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा धैर्यधारण गर्न शक्ति मिलोस् भनी ईश्वरसँग प्रार्थना गर्दै हादिक समवेदना प्रकट गर्दछौं ।

बहिनी/ज्वाई

शान्तीदेवी खत्री/ विष्णु प्रसाद खत्री

भान्जा/भान्जी बुहारी

तिरेश प्रसाद खत्री/ सरिता खत्री

डा.किशोर प्रसाद खत्री/ डा. रोजी खत्री

राजेश प्रसाद खत्री/ रोमी खत्री

सुरेश प्रसाद खत्री/ आरती खत्री

भान्जी/ज्वाई

डा.विजया के.सी थापा/ अजिब बरसिंह थापा

नाति/नातिनी

डा.युगान्तिका खत्री

कृतीथ प्रसाद खत्री

अभित्री थापा

सौहार्द प्रसाद खत्री

शुभम प्रसाद खत्री

केयूर प्रसाद खत्री

जन्म मिति:

२००४/१०/०३

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

जन्म मिति:

२००४/१०/०३

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

स्व. सावित्री देवी सिंह श्रेष्ठ

हात्मा आत्मिय मित्र श्री सुवर्णमान सिंहकी समतमयी माता **श्रीमती सावित्री देवी सिंह श्रेष्ठ**को असामयिक स्वर्गारोहण भएको आज १३ औं दिनको पुण्य तिथिमा दिवंगत आत्माको चिर शान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोक सन्तप्त परिवारजन प्रति धैर्य धारण गर्ने शक्ति मिलोस् भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना प्रकट गर्दछौं ।

शान्ति विद्यागृह माध्यमिक विद्यालय, लैनचौर

SLC Bach 2046

Age 40+ Group

परिवार

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोकको घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा भगवान पशुपतीनाथले धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

समस्त दिव्य ज्ञान कलेज परिवार

DIVYA GYAN COLLEGE

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोकको घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा भगवान पशुपतीनाथले धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

समस्त दिव्य ज्ञान कलेज परिवार

DIVYA GYAN COLLEGE

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोकको घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा भगवान पशुपतीनाथले धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

समस्त दिव्य ज्ञान कलेज परिवार

DIVYA GYAN COLLEGE

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोकको घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा भगवान पशुपतीनाथले धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

समस्त दिव्य ज्ञान कलेज परिवार

DIVYA GYAN COLLEGE

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोकको घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा भगवान पशुपतीनाथले धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

समस्त दिव्य ज्ञान कलेज परिवार

DIVYA GYAN COLLEGE

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोकको घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा भगवान पशुपतीनाथले धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

समस्त दिव्य ज्ञान कलेज परिवार

DIVYA GYAN COLLEGE

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोकको घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा भगवान पशुपतीनाथले धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

समस्त दिव्य ज्ञान कलेज परिवार

DIVYA GYAN COLLEGE

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोकको घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा भगवान पशुपतीनाथले धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

समस्त दिव्य ज्ञान कलेज परिवार

DIVYA GYAN COLLEGE

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोकको घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा भगवान पशुपतीनाथले धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

समस्त दिव्य ज्ञान कलेज परिवार

DIVYA GYAN COLLEGE

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोकको घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा भगवान पशुपतीनाथले धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

समस्त दिव्य ज्ञान कलेज परिवार

DIVYA GYAN COLLEGE

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोकको घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा भगवान पशुपतीनाथले धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

समस्त दिव्य ज्ञान कलेज परिवार

DIVYA GYAN COLLEGE

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोकको घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा भगवान पशुपतीनाथले धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

समस्त दिव्य ज्ञान कलेज परिवार

DIVYA GYAN COLLEGE

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं । साथै शोकको घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा भगवान पशुपतीनाथले धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गरुन भन्ने कामना गर्दै हादिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

समस्त दिव्य ज्ञान कलेज परिवार

DIVYA GYAN COLLEGE

जन्म

२०१०/०८/२८

स्वर्गारोहणः

२०७७/०८/२४

हादिक श्रद्धाञ्जली

(स्व. देबि बहादुर बस्नेत)

यस दिव्य ज्ञान कलेजका स्स्थापक श्री शैलेन्द्र बस्नेत ज्यू का पुजनीय बुवा स्व. देबि बहादुर बस्नेतको ६७ वर्षको उमेरमा (२०७७/०८/२४) गते स्वर्गारोहण भएकाले दिव

हिमालयन डिष्टिलरी लिमिटेडको २० औं वार्षिक साधारणसभा सम्बन्धी सूचना

(प्रथम पटक प्रकाशित : २०७७/०९/०६)

आवरणीय शेयरधनी महानुभावहरु,

विषय: २० औं वार्षिक साधारण सभा सम्बन्धी सूचना ।

यस कम्पनीको मिति २०७७ साल पौष २ गते विहिबार बसेको संचालक समितिको बैठकको निर्णयानुसार कम्पनीको बीसौं वार्षिक साधारण सभा देवैयाका विषयहरुमा छलफल र निर्णय गर्नका लागि निम्न मिति, स्थान तथा समयमा बस्ने भएकोले शेयरधनी महानुभावहरुको जानकारी तथा उपस्थितिको लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

छलफलका विषयहरु:

क. सामान्य प्रस्तावहरु :

- आ.व. २०७६/०७७ को संचालक समितिको वार्षिक प्रतिवेदनलाई पारित गर्ने ।
- कम्पनीको आ.व. २०७६/०७७ को वासलात, नाफा-नोक्सान हिसाब र नगद प्रवाह हिसाब सहितको लेखा परीक्षण प्रतिवेदन स्विकृत गर्ने ।
- यस कम्पनीको सहायक कम्पनी हिमालयन मन्टी एगो लिमिटेड र हिमालयन फिसरीज लिमिटेडको आ.व. २०७६ /०७७ को वित्तीय विवरण सहितको एकिकृत (Consolidated) वित्तीय विवरणलाई स्वीकृत गर्ने ।
- संचालक समितिले सिफारिस गरे बमोजिम हाल कायम चुक्ता पूँजीको ५० प्रतिशतले हुन आउने नगद लाभार्श ६ रु. २८,९२,३४,१२५ (अक्षरपी अठ्ठाईस करोड बयानब्बे लाख चौतीस हजार एक सय पचिस मात्र) (लाभास कर प्रयोजनार्थ समेत) गरी वितरण गर्न स्विकृत गर्ने ।
- लेखा परीक्षण समितिको सिफारिस बमोजिम आ.व. २०७७/०७८ का लागि लेखा परीक्षकको नियुक्ति र निजको पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने । (सिफारिस भएका एन अमाय एण्ड कम्पनी, चार्टर्ड एकाउण्टेण्ट्स पुन: नियुक्तीका लागि कम्पनी ऐन २०६३ को दफा १११ (३) बमोजिम योग्य हुनुहुन्छ) ।
- संचालक समितिले सिफारिस गरे बमोजिम, कम्पनी र फुड एण्ड बेभेरेज टेक्नोलोजी रिसर्च सेन्टर प्रा. लि. बीचको संशोधित करारनामालाई स्विकृत गर्ने बारे ।
- संचालक समितिका सदस्यहरुको बैठक भत्ता बृद्धि गर्न स्विकृत गर्ने बारे ।
- संचालक नियुक्तिलाई अनुमोदन गर्ने बारे ।

ख. विशेष प्रस्तावहरु:

- कम्पनीको जारी पूँजी बृद्धि गर्न स्विकृत गर्ने बारे ।
- संचालक समितिले प्रस्ताव गरे बमोजिम हालको चुक्ता पूँजीको ५० प्रतिशतका दरले हुने रु. २८,९२,३४,१२५/- (अक्षरपी अठ्ठाईस करोड बयानब्बे लाख चौतीस हजार एक सय पचिस मात्र) (कायम दुई शेयरमा एक बोनस शेयर) बराबरको बोनस शेयर वितरण गर्न स्विकृत गर्ने ।
- कम्पनीको प्रवन्ध पत्रको दफा ५(ख), ५(ग) र नियमावलीको नियम ५(ख), ५(ड), नियम ६, नियम १३(ग) र नियम १३(ण) को (छ) मा संशोधन तथा थप व्यवस्था कायम गर्ने ।
- बोनस शेयर वितरणबाट कम्पनीको साविक चुक्ता पूँजी रु. ५७,८४,६८,२५० (अक्षरपी सन्ताउन्न करोड चौरासी लाख अड्सठ्ठी हजार दुई सय पचास मात्र) लाई बृद्धि गरी रु. ८६,७७,०२,३७५ (अक्षरपी छयासी करोड सतहत्तर लाख दुई हजार तिन सय पचहत्तर मात्र) बनाउन प्रवन्ध पत्र तथा नियमावलीमा संशोधन गर्ने ।
- कम्पनीको प्रवन्ध पत्र तथा नियमावलीमा हुने संशोधन र जारी पूँजी बृद्धि सम्बन्धी भएको निर्णय बमोजिमको संशोधन सम्बन्धमा नियमनकारी निकायबाट कुनै फेरबदल सुझाव आएमा सो सुझाव अनुसार फेरबदल गर्न संचालक समितिलाई अख्तियार प्रदान गर्ने ।
- आ.व. २०७७/०७८ को लागि कम्पनी ऐन २०६३ को दफा १०५ (ग) ले व्यवस्था गरे भन्दा बढिको खर्चलाई पूर्व स्विकृतीको लागि विशेष प्रस्ताव पारित गर्ने ।

ग. विविध ।

सभा हुने मिति, स्थान र समय:

मिति : २०७७ पौष २९ गते बुधबार (तदनुसार १३ जनवरी सन् २०२१)

स्थान : कम्पनीको रजिष्ट्रार कार्यालय, विरगन्ज महानगरपालिका वार्ड नं. २१, लिपिनि विर्ता, पर्सा ।

समय : बिहान १०:०० बजे ।

साधारण सभा सम्बन्धि जानकारी:

- विषयब्यापी रुपमा फैलिएको कोरोना भाईरस (कोभिड - १९) माहामारीको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि नेपाल सरकारबाट जारी गरिएको स्वास्थ्य सम्बन्धि निर्देशन एवं मापदण्डको पालना गरी साधारण सभा गरिनेछ ।
- शेयरधनी महानुभावको सुविधाको लागि हाजिरी पुष्टिका समावेशमा सभा हुने दिन बिहान ८:०० बजेदेखि सभा संचालन रहे सम्म खुल्ना रहने छ ।
- वार्षिक साधारण सभामा भाग लिन आउनु हुने शेयरधनी महानुभावहरुले हितग्राही खाता खोलिएको (डिम्प्याट) /शेयर प्रमाण पत्र वा नेपाल सरकारबाट जारी भएको फोटो टाँसिएको शेयरधनीको विवरण खुल्ने परिचयपत्र साथमा लिई आउनु हुन अनुरोध छ, अन्यथा सभाकक्ष भित्र प्रवेश गर्न पाइने छैन ।
- शेयरधनी महानुभावहरुको जानकारीका लागि यस कम्पनीको संक्षिप्त आर्थिक विवरण यसै सूचनासँग प्रकाशित गरिएको छ । संक्षिप्त आर्थिक विवरण लगायतका वार्षिक साधारण सभामा पेश हुने सम्पूर्ण प्रस्तावहरु कम्पनीको Website: www.himalayandistillery.com मा पनि हेर्न सकिने छ ।
- साधारण सभामा भाग लिन प्रतिनिधि नियुक्ती गर्दा प्रोक्सी पत्र साधारण सभा हुनु भन्दा ४८ घण्टा अगावै यस कम्पनीको सम्पर्क कार्यालय, सलितपुर ५, जावलाखेल र विरागञ्ज, पर्सा स्थित रजिष्ट्रार कार्यालयमा प्रोक्सी दतां गराउनु पर्नेछ । प्रोक्सी दतां गरी सकेपछि सो वदर गराउन चाहेमा सो को सूचना २४ घण्टा अगावै प्रोक्सी दतां गरेको स्थानमा लिखित निवेदन दतां गर्नु पर्नेछ । प्रतिनिधि मुकरर गर्दा केहि शेयर आफैँ सँग बाँकी राखि प्रतिनिधि मुकरर गर्न पाइने छैन । सम्पूर्ण शेयरको लागि एकै व्यक्तिलाई प्रतिनिधि मुकरर गर्नु पर्नेछ । प्रतिनिधि मुकरर गर्ने शेयरधनी सभामा स्वयम उपस्थित भएमा उक्त मुकरर गरिएको प्रतिनिधि (प्रोक्सि) स्वतः रद्द हुनेछ ।
- संस्कृत रहनु भएका शेयरधनी महानुभावहरुको तर्फबाट कम्पनीको शेयरधनी दतां किताबमा संरक्षकको रुपमा नाम दतां भएको व्यक्तिले सभामा भाग लिन वा मतदान गर्न वा प्रतिनिधि (प्रोक्सी) तोक्न सक्नेछ ।
- संयुक्त नाममा शेयर रहेको भए शेयर लगत किताबमा पहिले नाम उल्लेख भएको व्यक्ति वा सर्व सम्मतबाट प्रतिनिधि नियुक्त गरिएको एक व्यक्तिले मात्र सभामा भाग लिन पाउनेछ ।
- प्रतिनिधि (प्रोक्सी) नियुक्त गर्ने व्यक्ति कम्पनी वा संगठित संस्था भएमा त्यस्तो नियुक्ती पत्रमा सो संस्था वा कम्पनीको छाप सहित अधिकृत व्यक्तिको दस्तखत भएको हुनु पर्नेछ । संस्थागत शेयरधनी बाहेक अरुले यसरी प्रतिनिधि (प्रोक्सी) नियुक्त गर्दा कम्पनीको अर्को शेयरधनीलाई मात्र गर्नु पर्नेछ ।
- शान्ति सुरक्षाका कारण साधारण सभामा उपस्थित हुने शेयरधनी महानुभावहरुलाई यथासमर्थ भोला, व्याग आदि तन्याई दिनुहुन अनुरोध गर्दछौं । सभामा सुरक्षाका लागि खटिएका सुरक्षाकर्मीहरुले साधारण सभाकक्षमा प्रवेश गर्दा सबैको भोला, व्याग वा शरिर आदि जाच गर्न सक्नेछन् ।
- विविध शिर्षक अन्तर्गत छलफल गर्न ईच्छुक शेयरधनीहरुले सभा हुनु भन्दा सात दिन अगावै छलफलको विषय खोलिए कम्पनी सचिव मार्फत लिखित रुपमा संचालक समितिका अध्यक्षलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।
- सभामा आफ्नो मतन्वय वा जिज्ञासा व्यक्त गर्न चाह्नु हुने शेयरधनी महानुभावले सभाध्यक्षले तोकेको समयमा एक एक गरी पालो पालो मतन्वय वा जिज्ञासा व्यक्त गरी दिनु भई सहयोग गरी दिनु हुन अनुरोध छ ।
- शेयरधनिले व्यक्त गरेको मतन्वय वा प्रश्नहरुका सम्बन्धमा संचालक समितिका एकल सदस्य वा सामूहिक रुपमा वा संचालक समितिको निर्देशनमा कम्पनी व्यवस्थापनका प्रतिनिधिहरुले जवाफ दिनेछन् ।
- कम्पनीले बोनस शेयर जारी गर्दा हुन आउने दशमलव पछिको अंश (Fraction) शेयरलाई पहिलेको यथावत कायम समेत थप गर्दा एक (१) शेयर गर्न सकिने भए कम सो गरी बाँकी रहन आउने दशमलव पछिको अंश (Fraction) शेयरलाई यथावत राखिनेछ ।
- साधारण सभा प्रायोजनको लागि मिति २०७७ साल पौष १७ गतेसम्म कारोबार गरी शेयर खरिद गर्नु भई नियमानुसार किताग नाममा शेयर नामसारी भई आएका एक्सचेन्ज लिमिटेडमा मिति २०७७ साल पौष १६ गतेसम्म कारोबार गरी शेयर खरिद गर्नु भई नियमानुसार किताग नाममा शेयर नामसारी भई आएका शेयरधनीहरुले सो सभामा भाग लिन र आ. व. २०७६/०७७ को नगद लाभार्श र बोनस शेयर पाउनका लागि योग्य हुनुहुनेछ ।

आज्ञाते,

कम्पनी सचिव

हिमालयन डिष्टिलरी लिमिटेडको आ.व. २०७६//०७७ को संक्षिप्त आर्थिक विवरण

कम्पनी ऐन २०६३ को दफा ८४ (४) को प्रयोजनको निमित्त प्रकाशित विवरण

(प्रस्तुत संक्षिप्त वार्षिक आर्थिक विवरण, कम्पनीको वार्षिक आर्थिक विवरण र संचालक समितिको प्रतिवेदनको संक्षिप्त साह हो ।)

आदरणीय शेयरधनी महानुभावहरु,

यस हिमालयन डिष्टिलरी लिमिटेडको बीसौं वार्षिक साधारण सभाको प्रयोजनार्थ आ.व. २०७६/०७७ को यस कम्पनीको सहायक कम्पनीहरु सहितको एकिकृत वासलात, नाफा नोक्सान हिसाब, एकिकृत अन्य विस्तृत आम्दानीको विवरण, एकिकृत नगद प्रवाह विवरण लगायत कम्पनीको समग्र कारोवारको सिंहावलोकनलाई निम्नानुसार रहेको छ । यस संक्षिप्त वार्षिक आर्थिक विवरण मार्फत जानकारी गराउदछौ ।

क. आ.व. २०७६/०७७ को कम्पनीको कारोवारको सिंहावलोकन मूख्य रुपमा वित्तीय सूचकहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

	आषाढ मसान्त	आषाढ मसान्त	(रुपैयाँमा)
विवरण	आ.व.२०७६/०७७	आ.व.२०७५/०७६	वृद्धि / (हास) प्रतिशत (%)
खुद विक्री	२,४०४,६२८,२४०	३,१७९,५४०,८६९	४२.४%
कुल दायित्व	७४३,१८३,९४९	४१५,१५४,६९७	७९%
चुक्ता पूँजी	५७८,४६८,२५०	३८५,६४५,०००	५०%
नगद र बैकमा रहेको जम्मा रकम	१२,१३६,९४९	३,५९४,३८३	२३८%
कुल आम्दानी	२,४०५,५८७,३९९	३,१८१,३१५,४४६	४२.४%
संचालन खर्च	५५९,२२९,४०७	८२९,६७१,२५७	४३.३%
खुद मुनाफा	४६६,९९६,९५४	५३७,०४२,७४६	४१.३%

उपरोक्त तालिका अनुसार २०७६ आषाढ मसान्तको तुलनामा २०७७ आषाढ मसान्तमा कम्पनीको विक्रीमा २४% ले कमी आएको भएता पनि कम्पनीको खुद मुनाफा रकममा १३% ले नाब कमी भएको छ ।

ख. प्रतिवेदन मितिसम्म चालु आर्थिक वर्षको उपलब्धी:

चालु आर्थिक वर्षको प्रथम त्रैमासिक अवधिको प्रकाशित (लेखापरीक्षण हुन बाँकी) प्रतिवेदन अनुसार, यस कम्पनीको खुद विक्री रु.६४,२९,०९,२१६०० भएको छ भने खुद मुनाफा रु.७४,६८,६७१०० देखिन आएको छ ।

ग. लेखा परीक्षकको मतन्वय

कम्पनीको आ.व. २०७६/०७७ को एकिकृत वासलात, एकिकृत नाफा नोक्सानीको हिसाब तथा सोही अवधिको एकिकृत नगद प्रवाह विवरण लगायतका वित्तीय विवरणहरुमा लेखा परीक्षकबाट सामान्य लेखाका सिद्धान्त अनुसार यथार्थ परक रहेको राय सहितको प्रतिवेदन निम्नानुसार रहेको छ ।

N. Amatya & Co. Chartered Accountants			
REPORT ON THE FINANCIAL STATEMENTS OF THE SHAREHOLDERS OF HIMALAYAN DISTILLERY LTD.			
Opinion			
We have audited the financial statements of Himalayan Distillery Pvt. Ltd. (hereinafter referred to as "the Company"), which comprise the statement of financial position as at Ashad 31, 2077 (July 15, 2020), and the statement of profit or loss and other comprehensive income, the statement of changes in equity, the statement of cash flows for the year then ended, and notes to the financial statements, including a summary of significant accounting policies.			
In our opinion, the accompanying financial statements present fairly, in all material respects, the financial position of the Company as at Ashad 31, 2077 (July 15, 2020), and its financial performance and its cash flows for the year then ended in accordance with Nepal Financial Reporting Standards (NFRS).			
Basis for opinion			
We conducted our audit in accordance with Nepal Standards on Auditing (NSA). Our responsibilities under those standards are further described in the auditor's responsibilities for the audit of the financial statements section of our report. We are independent of the Company in accordance with the code of ethics for professional accountants issued by Institute of Chartered Accountants of Nepal (ICAN) together with the ethical requirements that are relevant to our audit of the financial statements under the provisions of the Companies Act, 2063 and we have fulfilled our other ethical responsibilities in accordance with these requirements and the ICAN Code of Ethics for professional accountants. We believe that the audit evidence obtained by us is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion on the financial statements.			
Key audit matters			
Key audit matters are those matters that, in our professional judgment, were of most significance in our audit of the financial statements of the financial year ended on 31st Ashad 2077 (15th July 2020). The key audit matters were addressed in the context of our audit of the financial statements as a whole, and in forming our opinion thereon, and we do not provide a separate opinion on these matters. We have summarized the matters described below to be the key audit matters to be considered in our report.			
Key audit matters		How our audit addressed the key audit matter	
Revenue recognition (Refer Note 15 "Revenue" and Note 27 of the financial statements)		Our audit procedures included the following: • Assessed the Company's accounting policies on revenue recognition in line with NAS 18 • Evaluated the integrity of the Company's general information and technology control system • Assessed the operating effectiveness of IT application controls over revenue recognition • Performed detailed analysis of Revenue, analytical testing with monthly sales information filed with tax authorities, tested the timing of its recognition and accuracy of internal controls	
Revenue from sale of goods		The timing of revenue recognition is relevant to the reported performance of the Company. The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being recorded in the incorrect period.	
Revenue from sale of goods		The management considers revenue as a key measure of operating performance. There is a risk of revenue recognition being	

<p>‘संकटकाल’ को भल्को दिने गरी सुरक्षाकर्मी परिचालन</p>					
<p>■ मात्का दाहाल र जगदीश्वर पाण्डे (काठमाडौं)</p>					
<p>प्रतिनिधिसभा विघटनपछि, आइतवार देशभर सत्ता र प्रतिपक्षी दलका नेता-कार्यकर्ताले प्रदर्शन गरे। राजधानीको माइतीघर, बानेश्वरसहित देशका प्रमुख सहरमा संसद् विघटनको निर्णयविरुद्ध प्रधानमन्त्री केपी ओलीको पुत्ला दहनसम्मका घटना भए। यसबाट उत्पन्न हुन सक्ने सुरक्षा चुनौतीलाई ध्यानमा राखेर गृह मन्त्रालयले देशभर प्रहरी र सशस्त्र प्रहरीको तैनाथी बढायो। संकटकालको भल्को दिने गरी प्रहरी र सशस्त्रको उपस्थिति उपत्यकाका विभिन्न स्थानमा आइतवार देखियो।</p> <p>विरोध प्रदर्शन भइरहेकै नदिन प्रशासनलाई पनि चनाखो बन्न गृह मन्त्रालयले निर्देशन दिएको छ। प्रहरी प्रधान कार्यालयले त ‘पछिल्लो राजनीतिक घटनाक्रमका कारण उत्पन्न हुने सुरक्षा चुनौती सामना गर्ने गरी विशेष सुरक्षा रणनीति’ अपनाएर खटिन सातवटै प्रदेश प्रहरी र मतानगरीय प्रहरी कार्यालयलाई आन्तरिक परिपत्र गरेको छ। निर्पेधित क्षेत्र तोडेर हुने प्रदर्शन र विरोध नियन्त्रण गर्ने पनि निर्देशन दिइएको छ। सशस्त्र प्रहरीले बाहिरीमाफत सुरक्षा सतर्कता बढाउन निर्देशन दियो। राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागले पनि प्रदेशस्थित कार्यालयमाफत जिल्ला तहका सबै संयन्त्रलाई परिस्थितिसँग जुध्ने गरी भूमिका निर्वाह गर्न निर्देशन दियो।</p> <p>आइतवार साँघु बालुवाटार बोलाएर प्रधानमन्त्री ओलीले आफ्नो कदमविरुद्ध भइरहेको आन्दोलन नियन्त्रण गर्न चारै सुरक्षा निकायका प्रमुखहरूलाई निर्देशन दिएका थिए। आफू निराफत नैताहरू उपप्रधानमन्त्री ईश्वर पोखरेल, गृहमन्त्री रामबहादुर थापा र अर्थमन्त्री विष्णु पौडेललाई सँगै राखेर प्रधानसेनापति पूर्णचन्द्र थापा, नेपाल प्रहरीका महानिरीक्षक</p>	<p>शैलेश थापा क्षत्री, सशस्त्र प्रहरी बलका महानिरीक्षक शैलेन्द्र खनाल र राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागका प्रमुख गणेश अधिकारीसँग छलफल गरे। आफ्नो नयाँ कदमपछि, मुलुकभर भइरहेको गतिविधि र त्यसबाट उब्जिएको सुरक्षा स्थितिबारे जानकारी लिए।</p> <p>प्रधानमन्त्री ओलीले सुरक्षा तैनाथीमा कुनै कमी हुन नदिन र परिस्थितिको सामना गर्ने गरी फौज परिचालन गर्न पनि निर्देशन दिएका थिए। संकटकाल वा त्यस्तो कुनै तयारीमा सरकार नरहेको र मध्यावधि निर्वाचन ‘परिस्थितिजन्य उपबा’ भन्दै उनले चुनावी सुरक्षामा केन्द्रित हुन निर्देशन दिए। ताजा जनादेशबाट कोही भाग्न नसक्ने भन्दै आफ्नो नेतृत्वमा तोकिएको मितिमा निर्वाचन गराउने र यसका लागि सुरक्षा तयारीमा जुट्न निर्देशन दिएको एक सुरक्षा प्रमुखले जानकारी दिए। निर्वाचन सुरक्षामा केन्द्रित हुनुहोस्, साधनस्रोतको चिन्ता लिनुपर्दैन, सरकारले उचित व्यवस्थापन गर्छ,’ प्रधानमन्त्रीको भनाइ उद्घृत गर्दै ती सुरक्षा प्रमुखले भने। सुरक्षा प्रमुखहरूले पाएलागे परिस्थिति काबु र सामान्य अवस्थामा रहेको भन्दै सरकारले दिएका सबै जिम्मेवारी पूरा गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका थिए।</p> <p>‘प्रधानमन्त्रीले सुरक्षा प्रमुखलाई निर्वाचन सुरक्षामा केन्द्रित हुन निर्देशन दिनुभएको छ, पछिल्लो कदमलाई लिएर भएका प्रदर्शनलाई सरकारले सामान्य रूपमा लिएको छ,’ प्रधानमन्त्रीका प्रेस सल्लाहकार सूर्य थापाले भने, ‘सुरक्षा प्रमुखहरूले पनि आ-आफूनातर्फबाट ब्रिफिङ गर्दै सरकारको नीतिनिर्देशनअनुसार अधि बढ्ने बताउनुभएको छ।’</p>	<p>आफ्नो कदमविरुद्ध भइरहेको प्रदर्शन नियन्त्रण गर्न चारै सुरक्षा निकायका प्रमुखलाई प्रधानमन्त्रीको निर्देशन</p>	<p>२७३ मा संकटकालीन व्यवस्था छ। उक्त धाराको उपधारा १ मा भनिएको छ, ‘नेपालको सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता वा कुनै भागको सुरक्षामा युद्ध, बाह्य आक्रमण, सशस्त्र विद्रोह, चरम आर्थिक विग्रुञ्खलता, प्राकृतिक विपद् वा महामारीको कारणले गम्भीर संकट उत्पन्न भएमा राष्ट्रपतिले नेपालभर वा नेपालको कुनै खास क्षेत्रमा लागू हुने गरी संकटकालीन अवस्थाको घोषणा गर्न वा आदेश जारी गर्न सक्नेछ।’</p>	<p>प्रतिनिधिसभा विघटन भएको अवस्थामा उसले प्रयोग गर्ने अधिकार राष्ट्रिय सभाले गर्नेछ। राष्ट्रिय सभामा ओलीका निकट मानिने गणेश तिम्लिस्ना अध्यक्ष छन्। यस्तै, उपधारा ९ (१) बमोजिम संकटकालीन अवस्थाको घोषणा वा आदेश भएपछि त्यस्तो अवस्थाको निवारण गर्न राष्ट्रपतिले आवश्यक आदेश जारी गर्न सक्ने उल्लेख छ। त्यसरी जारी भएको आदेश संकटकालीन अवस्था बहाल रहेसम्म कानुनसरह लागू हुनेछ, भनिएको छ। संविधानको धारा २६७ को ६ मा ‘नेपालको सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता वा कुनै भागको सुरक्षामा युद्ध, बाह्य आक्रमण, सशस्त्र विद्रोह वा चरम आर्थिक विशृंखलताको कारणले गम्भीर संकट उत्पन्न भएमा राष्ट्रिय सुरक्षा परिषद्को सिफारिसमा नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को निर्णयबमोजिम राष्ट्रपतिबाट नेपाली सेना परिचालनको घोषणा हुनेछ’ भनिएको छ। संकटकालमा सेना परिचालन गर्न ओलीलाई राष्ट्रिय सुरक्षा परिषदमा पनि कुनै समस्या छैन। सात सदस्यीय परिषदमा प्रधानसेनापतिको साथ पाएपछि, समर्थन ओलीलाई हुनेछ, भने मन्त्रिपरिषदमा उनको विरोध गर्ने कोही बाँकी छैनन्। ‘आवश्यक परे ओलीलाई आफ्नो चाहनाअनुसार संकटकाल लगाएर सेना परिचालन गर्न कुनै समस्या देखिन्न,’ राष्ट्रिय अनुसन्धान आयोगका एक सुरक्षा अधिकारीले भने।</p> <p>सुरक्षा प्रमुखसँगको भेटअघि प्रधानमन्त्रीले निर्वाचन आयोगका पदाधिकारीलाई निर्वाचनको तयारीमा लाग्न आग्रह गरेका थिए। प्रमुख निर्वाचन आयुक्त दिनेश थपलियाले भरपर्दो सुरक्षा प्रत्याभूति, आर्थिक स्रोत व्यवस्थापन, निर्वाचनमा सबै राजनीतिक दलको सहभागिता र एकै चरणमा निर्वाचन गर्ने वातावरण बनाउन प्रधानमन्त्रिसँग आग्रह गरेका थिए। सुरक्षा निकायहरूले भने चुनावी सुरक्षाभन्दा प्रतिनिधिसभा विघटनपछि, सत्तारूढ</p>	<p>नेकपाकै असन्तुष्ट पक्ष र प्रतिपक्ष तथा नागरिक समाजका तर्फबाट हुने विरोध तथा प्रदर्शन नियन्त्रणलाई नै पहिलो प्राथमिकतामा राखेका छन्।</p>
<p>सुरक्षा चुनौती सामना गर्न प्रधानसेनापतिको निर्देशन</p> <p>प्रतिनिधिसभा भंग गर्ने प्रधानमन्त्री ओलीको कदमलगत्तै भद्रकालीस्थित सैनिक मुख्यालयमा प्रमुख सैनिक अधिकारीहरूको बैठक बसेको थियो। बैठकमा प्रधानसेनापति पूर्णचन्द्र थापाले संसद् विघटनपछि, मुलुकमा आइपर्ने सुरक्षा चुनौती र सेनाले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिकाबारे छलफल गरेका थिए।</p> <p>सैनिक प्रवक्ता सन्तोषवल्लभ पौडेलले उक्त बैठक सेनाको नियमित भएको बताए। तर बैठकमा राजनीतिक घटनाक्रमले मुलुकमा निम्त्याउने सुरक्षा संवेदनशीलताका विषयमा समेत छलफल भएको थियो। ‘नयाँ घटनाक्रमबाट उत्पन्न हुन सक्ने सुरक्षा चुनौती नै हाम्रो चासो हो,’ उनले भने, ‘अन्य राजनीतिक र संवैधानिक विषयमा हाम्रो चासो भएन।’</p> <p>बैठकलगत्तै प्रधानसेनापति थापाले आकस्मिक रूपमा आठवटै पृतनापतिहरूसँग भिडियोमाफत पछिल्लो घटना र यसबाट उत्पन्न हुने सुरक्षा चुनौतीका बारेमा छलफल गरेका थिए। छलफलमा उनले पृतना प्रमुखलाई स्थानीय तह, प्रमुख जिल्ला अधिकारी र प्रदेशसँग मिलेर सुरक्षा चुनौतीको सामना गर्न निर्देशन दिए। नयाँ घटनाक्रमसँग मुलुकमा आउनु सक्ने सुरक्षा चुनौतीका लागि नेपाली सेनाले सार्वजनिक सुरक्षा ऐन, २०२८ अनुसार नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरी बललाई सहयोग गर्ने बताए। प्रधानसेनापतिले यसअघिको विभिन्न पृतनाको भ्रमणमा पनि स्थानीय अधिकारीहरूसँग मिलेर सुरक्षा दिन सहयोग गर्न निर्देशन दिएको प्रवक्ता पौडेलले बताए।</p>					

बर्गीकृत विज्ञापन

घर जग्गा

सस्तो घरजग्गा चाहिएमा, ९८६११००५३७, ९८६११००५३७, ९८६११००५३७

गल्कोपाखा (ठमेल) मेनरोडमा ५५आना (होटल, हस्पिटल, कलेज सविमपुर, एपार्टमेन्ट, हाउजिहरूको लागि) ९८१०५८००९८

अर्कोसहित गोदाम/प्लटिङ गोग्र याका खिरदिविक ९८४१२४४१७३

भक्तपुर राजपाधारी (चुनदेवी) अर निको रासमार्ग 42१ मोहडा पछाडी 20m बाटोले छोएको 56१ मोहडा २ ९आना ९८०१४४९३८

कपनआकाशधारामा, कर्मासियल, भवनकोलागि, ०-६-०-० कपनबालुवाखानीमा, ०-४-१-० गोकर्णउत्तरवाहिनीमा ०-४-१-०, ९८४१३४५००५

नयासुधारमा घरसहित जग्गा ४६२३०अर्को मिटर १,४१,००,०००/- ९८५१२४४१७३

कपनआकाशधारामा, कर्मासियल, भवनकोलागि, ०-६-०-० कपनबालुवाखानीमा, ०-४-१-० गोकर्णउत्तरवाहिनीमा ०-४-१-०, ९८४१३४५००५

बृहानिककण्ठ रुखेश्वरमा नयाँलिटइङ्गमा जग्गाविक्रीमा ९८५१०७४२५६, ९८१३८७०६१५

ललितपुर बैसेपाटीमा घर किस्ताबन्दी वा अपार्टमेन्ट सरह लिनसकिने, ९८२३०८१६५५

चौरा खोकनामा ०-४-०-० जग्गाविक्रीमा ९८४१५६७१९१७

घर जग्गा सस्तो महंगो, ९८६०९३४८६४

ललितपुरको जुनसुकै एरियामा घरजग्गाहरू खिरदिविककोलागी ९८४९१८८७८२

धाराप्ती नेचरक्लवमा नयाघरहरू ९८५१०७४२५६, ९८५१०७४९४०

जोरपाटी बेसीगाउर हाईटमा साढे दुई आर्कफ नयाघर अर्जन्ट विक्रीमा २,४०,००००० ९८४१०९२६३३

इन्द्रपुरी आवास धान्पासमा ०-१०-०-० जग्गाविक्रीमा, सम्पक: ९८०३१३६१७०

बसुन्धारामा घर ३.४तल्ला ३४०लाख ९८६११०२८२८६

कस्ती हाईटमा ०-३-०-२ जग्गामा बनेको घर विक्रीमा २ करोड १० लाख, ९८४१५१५३०२

बैसेपाटी कालोनी ललितपुरमा ०-७-०-०, ०-६-३-३ टुटसस्तोमा आनाको ३४,००,०००/- ९८४१२३९९६३

गोरघाटचोकैमा ११रोपिन कर्मशियल जग्गाविक्रीमा ९८५१०८७२७३, ९८५११२२१६७

विशालनगर चण्डोलमा मूलसडक बाट ४ घरभित्र ०-४-३-० सावनेको घरजग्गा ९८४९८०१५१९

भक्तपुर सिरटारमा २० फिट पिचबाटो मा जोडिएको ७ आना जग्गा विक्रीमा प्रतिआना १० लाख, ९८४१८०९६७६

महाराजपुर सम्माला होटलपछाडि ८आनामा नयामाघरघडको घर विक्रीमा,९८५१०२७३६४

काठमाडौं, मच्छेन्द्राङ चम्पादेवि बसपाक नजिक प्रतिआना १३-लाख ५०-हजारको घडेरी विक्रीमा, ९८५११६०२२८

बनेपा वर्षीवास हाइवेय ०-२०-१-३, ९८४१२४४१७३

सस्तो घरजग्गा चाहिएमा, ९८४९८३२४०३, ९८०८५३१४२५

चाइथली पिचबाटोमा छुआना विक्रीमा ९८४१०८८५६

नयागुहृषपारी सुर्खुमाग पश्चिम १०१गर्मी एकमुष्ट ९८१८७१०८३४

काठमाडौं प्रवेशमार्गको सस्तोघडेरी हरि ४०% किस्ताबन्दीको सुविधामा अवरो १८मसारवाकी प्रतिआना १२ लाख ९८०१०१०८५५

आगखेल सुमेरु हस्पिटलनजिकको हाइड्रोजन अपार्टमेन्टको पछाडी १४आनाजग्गा ९८१०३२४८५९

सुन्दरबस्ती मंगाल ०-८-०-० र ०-४-०-०जग्गा विक्रीमा ९८४१०३०७१७, ९८४४३४७४२८

कोटेश्वर रिडरोड नजिक ०-४-२-३ जग्गाविक्रीमा ९८६१०३२१५४

चावहिल गोपीकृष्णपछाडी कर्मासियल घरविक्रीमा जग्गासय पनि साटन मिल्ने ९८४११०७२२७, ९८६३३८१८८१

जग्गाजमिन उपत्यकाभित्रको धितो बन्धकी तुर्कोर्ग, ९८४१२८०८९९

चण्डोलमा ०-४-३-० आधुनिक बङ्गला, ९८४३७०७०२६४

रतौडाकोट्लो कर्मासियल प्रोपर्टीतुरुन्ने किनसकालाई मार्केटभ्यालुको आधामूल्यमा ९८०१०१०८५५

४०/ उपत्यकाको घरजग्गामा लगानी तपाईंको दायवपै बैकिङ किस्ता तिन जिम्मा हाम्रो ९८४०१८८३८१, ९८२८९७४४३९

हामीसंग ग्राहकहरू छन् उपत्यकाको घरजग्गा तुरुलु विक्रि नगरेपरेमा ९८४०४७११०, ०१-४३१९०४४

काठमाडौं उपत्यकामा individualपरहरु Materialसहित बनाउन अनुभवी Contractorको चाहियो९८१३१०९७५०

विविध विक्रीमा धुवाँप्राहिमा चलिरहेको सेक्वा कर्नर विक्रीमा, ९८४८८६२१५४

नयापरगानो Computer, Laptop खरीदीविक्रि, ममत, ९८५११३५५११

चलिरहेको खाजा घर विक्रिमा ९८४४२४४८११

एयरपोर्ट अगाडिको चलिरहेको गेस्टहाउस ९८४०७४८३९४

कपनको ब्यस्तचोकैको मदिरापसल विक्रीमा ९८४०४०५४४७०

तन्दुरी रेष्टुरन्ट विक्रिमा /भाडामा बाबौल ९८५०८८९२२

अनामनगरमा चलिरहेको क्याफ विक्रिमा ९८४३०२७१६२

कोटेश्वर तथा चावहिलको ब्यस्तचोकको पसल ९८४१२३६९८१८, ९८४३३८३२३३

विदेश जानुपरेकोले कलेजनाजकैको ९८४४०२१४२१६

विदेश जानुपरेकोले सिमिआरसि फन्सीपसल ९८४११०४४२१६

विदेश जानुपरेकोले सिमिआरसि फन्सीपसल विक्रीमा तिनकुनै ९८४११६८८०७

कोटेश्वर नरैफाँटको माटु डिजाइनको स्टोर विक्रीमा ९८६०२४६७२२

भाडामा

राजमार्ग चौराहा, बृटनसहित १०६० स्क्वायरफिट भएको अफिस प्रयोजनकालागि अतिउपयुक्त फ्ल्याट भाडामा उपलब्धछ सम्पक: ९८४३०६४१९६

भक्तपुर बालकोटमा ३६ फिट बाटोमा रेष्टुरन्ट छोल, बस्तीमले पानीको सुविधा भएको फ्ल्याट खाली, ९८४१८०९६७६

ललितपुरमा घरफ्ल्याट भाडामा लिन्दीने ९८५१०७१५९०

१-१०-०-० जग्गामा बनेको १३-बटा टहराकोठा बहालमा का.म.न.-४ हाडीगाउ, ९८४१९४६९४४

ललितपुरमा घर फ्ल्याट लिन्दिन, ९८५१०४३१६८

अफिस,कपारेट हाउसलाई अतिउपयुक्त काठमाडौं सितापुङमा करिब ८००० स्क्वायर एरियाको १४ रोपनीमा अर्ने को दृष्टान्त भवन विक्री भाडामा ९८०१०३४२१४, २४४१०३४२१४

काठमाण्डौमा घरफ्ल्याट भाडामा लिनुदिनुपर्रेमा ९८४६५७८५९९

बानेश्वर बृद्धनगरमा फ्ल्याट खाली, ९८४१२७६५१

अर्थ वाणिज्य

विदेशी मुद्रा		
अमेरिकी डलर	११८.००	सुन
युरो	१४४.६४	रु ९४,३००
पाउन्ड स्टर्लिङ	१५९.७०	
अस्ट्रेलियन डलर	८९.८१	चाँदी
कतारी रियल	३२.००	रु १,२८०
राष्ट्र बैंकको आधारमा		

अनपेक्षित राजनीतिक घटनाक्रम

निर्वाचनलाई कहाँबाट खर्च जुटाउने ?

कोभिड-१९ को भ्याक्सिनका लागि आवश्यक रकम कसरी जुटाउने भन्ने दबाबमा रहेको अर्थ मन्त्रालयका लागि अब निर्वाचनको भारी पनि थपियो

■ कृष्ण आचार्य (काठमाडौँ)

पछिल्लो समय आर्थिक गतिविधिमार्ग सुधार आई राजस्व संकलन बढ्न थालेपछि, अर्थ मन्त्रालयलाई नियमित खर्चको स्रोत कसरी जुटाउने भन्ने दबाबमा केही राहत मिलेको थियो। राजस्वबाटै नियमित खर्च धान्ने अवस्था आएसँगै कोभिड-१९ को भ्याक्सिनका लागि आवश्यक रकम जोहो गर्ने ध्याउन्न अर्थको थियो।

तर आइतबार प्रतिनिधी सभा विघटन गरी आगामी वैशाख १७ र २७ मा प्रतिनिधिसभाको निर्वाचन घोषणा भएसँगै त्यसका लागि खर्च कसरी जुटाउने भन्ने अर्को दबाव अर्थलाई पर्दै छ। निर्वाचन आयोग र अर्थ मन्त्रालयका अनुसार यो निर्वाचनमा राज्य ढुक्टीबाट कम्तीमा १२ अर्ब रुपैयाँ खर्च आवश्यक पर्छ।

२०७४ मंसिर १० र २१ मा भएको प्रतिनिधिसभा र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा ८ अर्ब २० करोड २१ लाख रुपैयाँ खर्च भएको थियो। 'यो निर्वाचन आयोगले मात्रै गरेको खर्च हो,' आयोगका एक अधिकारी भन्छन्, 'सेना र प्रहरीको खर्च रक्षा र गृह मन्त्रालयमार्फत भएको थियो। त्यहाँको खर्च करिब २ अर्ब रुपैयाँ बराबरको हुनुपर्छ।' यस आधारमा उक्त निर्वाचनमा सरकारी ढुक्टीबाट सवा १० अर्ब रुपैयाँ खर्च भएको थियो। 'त्यसपछिका वर्षमा भइरहेको मूल्य वृद्धिसमेत समायोजन गर्ने र प्रदेशसभाको निर्वाचनको खर्च घटाउने हो भने अब कम्तीमा ११/१२ अर्ब त चाहिएला,' उनले भने।

आइतबार प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली, आयोगका प्रमुख आयुक्त दिनेश थपलिया र अन्य आयुक्त, अर्थमन्त्री विष्णु पौडेल र गृहमन्त्री रामबहादुर थापाबीचको छलफलमा निर्वाचन खर्चको विषय उठेको थियो। 'प्रमुख आयुक्त थपलियाले दुई दिनको साटो एकैदिन निर्वाचन गरिंदिए व्यवस्थापन र खर्च कम हुने धारणा राख्नुभयो,' बैठकमा सहभागी एक अधिकारीले भने, 'लगत्तै अर्थमन्त्री पौडेलले स्रोतको कुनै चिन्ता नगर्नुस्, बजेटमा कुनै कमी हुन दिने छैनौं भन्ने प्रतिवद्धता जनाउनुभयो।' त्यसपछि, एकै दिन निर्वाचन गर्ने विषयमा धेरै छलफल भएन।

छलफलमा प्रधानमन्त्री ओलीले 'अहिलेको अवस्था थाहै छ। बाहिरबाट विभिन्न टीकाटिप्पणी आउँछन्। त्यसलाई धेरै वास्ता गर्नु पर्दैन। आयोगको स्वायत्ततामा हस्तक्षेप हुने छैन। कानुनी पक्ष र सुरक्षा विषयमा कुनै पनि असर नपर्ने गरी सरकारले व्यवस्थापन गरिदिने' बताएका थिए।

‘लगत्तै सुरक्षा प्रमुखहरूसँग पनि बैठक छ। उहाँहरूसँगको सल्लाहपछि सम्भव भए एकै दिन निर्वाचन गर्न सकिने तर यसबारेको छलफल अर्को बैठकमा गरौला भन्ने धारणा गृहमन्त्री थापाले राख्नुभयो,’ बैठकमा सहभागी ती अधिकारीले भने। यस आधारमा आयोगले सोमबारबाटै निर्वाचनको प्रक्रिया थाल्ने तयारी गरेको छ। दुई दिनको निर्वाचन एकै दिन गरे खर्चसमेत केही घट्न सक्छ। १/२ अर्ब रुपैयाँ खर्च कम भए पनि गत जेठ १५ मा पूर्वअर्थमन्त्री युवराज खतिवडाले ल्याएको बजेटले निर्वाचन शीर्षकमा रकम विनियोजन गरेको छैन। यो वर्षको बजेट वक्तव्यले निर्वाचनको कल्पना नै गरेको थिएन।

यसकारण अर्थलाई स्रोत जुटाउन अतिरिक्त दबाव छ। कहाँकहाँबाट स्रोत जुटाउने भन्ने विषयमा सोमबारबाट गृहकार्य गर्ने अर्थमन्त्री विष्णु पौडेलले जानकारी दिए। ‘मन्त्रिपरिषद्ले निर्णय गरिसकेपछि स्रोतको प्रबन्ध त जसरी पनि गरिहाल्नुपर्छ,’ कान्तिपुरसित उनले भने, ‘कुनकुन स्रोतबाट खर्च जुटाउने भनेर हेर्न बाँकी नै छ। तर निर्वाचनका लागि स्रोतको अभाव हुन दिँदैनौं।’

मन्त्रिपरिषद्ले निर्णय गरिसकेपछि स्रोतको प्रबन्ध जसरी पनि गरिहाल्नुपर्छ। कुनकुन स्रोतबाट खर्च जुटाउने भनेर हेर्न भने बाँकी छ। तर निर्वाचनलाई अभाव हुन दिन्नौं।

- विष्णु पौडेल
अर्थमन्त्री

अर्थका अधिकारीहरूका अनुसार सरकारसँग खर्च नभएर मौज्जात रकम

धेरै छैन। महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयका अनुसार शनिबार साँझसम्म सरकारले प्राप्त गरेको राजस्व र अनुदान शीर्षकको रकम ३ खर्ब ३७ अर्ब ६२ करोड ९३ लाख रुपैयाँ छ।

खर्च योभन्दा बढी अर्थात् ३ खर्ब ३९ अर्ब ८२ करोड ७७ लाख रुपैयाँ भइसकेको छ। बढी भएको खर्च ऋण तथा गत वर्षको मौज्जात रकमबाट प्रयोग भइरहेको छ।

‘विगतका वर्षमा खर्च नभएर बाँकी भएको रकम करिब ३० अर्ब रुपैयाँ हुनुपर्छ,’ राष्ट्र बैंकका एक अधिकारी भन्छन्।

यस आधारमा यो रकमभित्रबाट निर्वाचनका लागि बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने हुन सक्छ। ‘यो रकम प्रयोग भए कोभिड-१९ का लागि ल्याउने भनिएको भ्याक्सिनलाई खर्च पुग्ने छैन,’ राष्ट्र बैंकका ती अधिकारीले भने, ‘अन्य ठाउँबाट थप स्रोत जुटाउने मुस्किल छ। किनकि हिजोआज संकलन भइरहेको राजस्वले नियमित खर्च धान्न छाडिसक्यो।’ अर्को विकल्प आन्तरिक तथा वैदेशिक ऋण हो। ‘निर्वाचन गराउनकै लागि भनेर ऋण लिने कुरा पनि पक्कै नहोला,’ उनले भने।

आयोगले भने सोमबारबाटै अतिरिक्त खर्च आवश्यक पर्ने जनाएको छ। आयोगमा पनि यस वर्षलाई निर्वाचनका लागि भनेर बजेट दिइएको छैन। ‘तर अब मिति नै घोषणा गरिसकेपछि काम त आयोगले अगाडि बढाउनुपर्‍यो,’ एक आयुक्त भन्छन्, ‘निर्वाचन गर्ने भन्ने विषयको पत्र आयोगले आइतबार नै पाइसकेको छ।’

निर्वाचन मितिसहितको पत्र प्राप्त भइसकेपछि आयोगले केही काम अनिवार्य सुरु गर्नुपर्छ। ‘जस्तै प्रतिनिधिसभा सदस्य निर्वाचन ऐन-२०७४ अनुसार निर्वाचनको मिति तय भइसकेपछि सोही मितिदेखि मतदाता नामावली दर्ता गर्ने पाइने छैन,’ ती आयुक्तले भने, ‘यो व्यवस्थाअनुसार हामी अब मतदाता नामावली दर्ता गर्दैौं। अर्को प्रक्रिया सुरु गर्‍यो भनेर सोमबार नै भन्छौं।’ त्यसपछि पनि विभिन्न प्रक्रिया रहेको र त्यसलाई सुरु गर्न स्रोतको खाँचो पर्नेछ। ‘यसबारे पनि अर्थ मन्त्रालयसित अब नियमित छलफल सुरु गर्नेछौं,’ आयोगका ती अधिकारीले भने, ‘कहाँबाट ल्याउने त उसको कुरा हो।’

कान्तिपुर संवाददाता (काठमाडौँ)

मुलुकको राजनीतिमा आइतबार देखिएको अनपेक्षित घटनाक्रमले सेयर बजार नराम्ररी प्रभावित भएको छ। जसका कारण एकैदिन नेप्से परिसूचक करिब ९७ अंक (९६.८८) घटेर १ हजार ९ सय ३५.६३ बिन्दुमा ओर्लियो। अघिल्लो कारोबार दिनको तुलनामा आइतबारको परिसूचक ४.७७ प्रतिशत कम हो। आइतबारको गिरावट दैनिक कारोबारमा हालसम्मकै दोस्रो ठूलो हो। यसअघि गत मंसिर २१ मा नेप्से १ सय २३ अंक घटेको थियो।

प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको सिफारिसमा राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले आइतबार प्रतिनिधिसभा विघटन गरी नयाँ निर्वाचन मिति घोषणा गरेपछि मुलुक फेरि राजनीतिक अस्थिरतामा जाने अनुमानले लगानीकर्ताको मनोबल खस्किँदा सेयर बजारमा भारी गिरावट भएको जानकारीहरू बताउँछन्। यद्यपि गत मंगलबारदेखि नै सेयर बजार घट्दो क्रममा थियो। जसअनुसार मंगलबार ५.७५, बुधवार ६.२० र विहीवार २२.७० अंकले नेप्से घटेको थियो। आइतबार गिरावटको कारण राजनीतिक घटनाक्रम नै भएको उनीहरूको भनाइ छ।

‘आइतबार बजार राजनीतिक कारणले नै प्रभावित भएको हो,’ उद्योग वाणिज्य महासंघ पुँजीबजार फोरमका सभापति अम्बिका पौडेलले भने, ‘तत्र यति धेरै अंकले बजार घट्नुपर्ने कारण थिएन।’ राजनीतिमा अनपेक्षित घटना देखिएपछि, त्यसको असर बजारमा परेको उनले बताए। ‘यो प्रभाव अत्यकालीन मात्र हो, दीर्घकालसम्म जाँदैन,’ उनले भने, ‘बजारमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने सूचकहरूमा कुनै परिवर्तन भएको छैन।’

सेयर बजारमा घटबढ सामान्य हो। तर राजनीतिक घटनाक्रमको प्रभावले आइतबार बजार घटेको हुन सक्ने नियामक निकाय धितोपत्र बोर्डका अध्यक्ष भीष्मराज हुंगानाको भनाइ छ। ‘बजारलाई प्रभाव पार्ने कुनै नीतिगत परिवर्तन भएको छैन,’ उनले भने, ‘यसकारण यो गिरावट दिगो हुँदैन।’ पछिल्लो राजनीतिक घटनाक्रमले लगानीकर्ता आतिनृपने अवस्था नभएको उनले बताए। बढेको बजारमा केही अत्यकालीन लगानीकर्ताले मुनाफा सुरक्षित गरिरहेका छन्। जसका कारण बजार आकलनभूक्तल घट्ने गरेको छ। आइतबार बजार खुल्दा राजनीतिक घटनाक्रमले मुलुक तातिसकेकाले सेयर बजारमा त्यसको प्रभाव देखिएको एक धितोपत्र ब्रोकरले दावी गरे। ‘सुरुमा सामान्य घट्ने जस्तो देखिएको थियो,’ उनले भने, ‘मध्याह्नपछि भने उच्च

दरले घट्न थाल्यो।’ बजारको घटबढ सामान्य भएकाले राजनीतिक घटनाले ठूलो असर नपार्ने जानकारीहरू बताउँछन्। अधिक तरलताले घटेको व्याजदर छिट्टै बढ्ने सम्भावना नरहेको, लगानीका अन्य क्षेत्रमा तत्काल सुधारका सम्भावना नरहेको, अनलाइन कारोबारका कारण धेरैको पहुँचमा बजार पुगेकोलगायत कारण अझै केही महिना बजारले वृद्धिकै बाटो पछ्याउने उनीहरूको प्रक्षेपण छ।

सो दिन साढे ७९ हजार कारोबारबाट १ सय ९८ कम्पनीका १ करोड ४५ लाख किता सेयर किनबेच भए। उक्त किनबेचमा ९ अर्ब ४ करोड ७९ लाख रुपैयाँ बराबरको सेयर कारोबार भएको छ। आइतबारको कारोबार रकम दैनिक रूपमा हालसम्मकै दोस्रो धेरै हो। यसअघि गत मंसिर १४ मा दैनिक कारोबारमा हालसम्मकै धेरै ९ अर्ब २२ करोड ७३ लाख रुपैयाँ परिचालन भएको थियो। बजार उच्च अंकले घटेपछि सेयर बजारको आकार (कुल बजार पुँजीकरण) पनि घटेर २६ खर्ब २ अर्ब रुपैयाँ कायम भएको थियो। नेप्सेको वर्गीकरणमा ‘क’ वर्गमा रहेका

आइतबारको गिरावट दैनिक कारोबारमा हालसम्मकै दोस्रो ठूलो हो। यसअघि गत मंसिर २१ मा नेप्से १ सय २३ अंक घटेको थियो।

कम्पनीको सेयर कारोबार मापक सेन्सेटिभ परिसूचक ४.२५ प्रतिशत र व्यापारमा रहेका सबै कम्पनीको सेयर कारोबार मापक फ्लोट परिसूचक ४.२५ प्रतिशत घटेको छ।

यो दिन कारोबारमा आएकामध्ये सबै समूहका परिसूचक ऋणात्मक बने। जसमध्ये विमा, अन्य, बैंकिङ, जलविद्युत, व्यापारलगायत समूहका परिसूचक उच्च अंकले घटे।

महासंघमा पुँजीबजार फोरम
घनेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ (एफएनसीसीआई) मा पुँजीबजार फोरम गठन भएको छ। महासंघ निकै पुरानै संस्था भए पनि हालसम्म पुँजीबजारबारे छुट्टै फोरम थिएन। आइतबार बसेको महासंघ बैठकले फोरम गठन गर्ने निर्णय गरेको हो। बैठकले फोरमको सभापतिमा अम्बिका पौडेललाई चुनने निर्णय गरेको छ। फोरममा आठ जना सदस्य रहने व्यवस्था छ। सदस्य चयनको जिम्मा सभापति पौडेललाई दिइएको छ। फोरममा सदस्यको चयन महासंघभित्र र बाहिरबाट गरिने सभापति पौडेलले बताए।

कान्तिपुर

कान्तिपुर दैनिकको आधिकारिक
अनलाइन न्युज पोर्टल
ekantipur.com

